

L'LUCC

CULTURA I IDEES

881

Gener - Març 2013

5€

**ESGLÉSIA I PAÍS
DAS UNBEHAGEN 2**

**ENTREVISTA
FERRAN CANO**

**DOSSIER
FRANCESC I,
BISBE DE ROMA**

**PATRIMONI
MEMÒRIA I
SIMBOLOGIA
REPUBLICANA**

**MOVIMENTS SOCIALS
2013 BOSTON
MARATHON**

**ESPAI DE CULTURA
LLÀNTIES DE FOC**

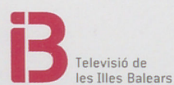
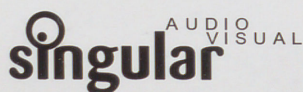
Una coproducció
d'IRU i SINGULAR AUDIOVISUAL

Guió i direcció
ANTONI MIR

L'OBRA D'UN GEGANT

La serra de Tramuntana i Mallorca

DVD
JA ÉS A LA VENDA
A XOCOLAT CENTRE
PER 15€

LLU

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació

Aquest número 881 de la revista Lluç ha estat publicat gràcies a la col·laboració desinteressada de totes les persones que hi participen: articulistes, consell de redacció, dissenyadora i correctora lingüística. A tots ells, moltes gràcies.

A més, hi han col·laborat mitjançant el sistema de *crowdfunding*:

Coeditors empresa/institució:

Arxiu de Lluç
Missioners dels Sagrats Cors

Coeditors benefactors:

Francesca Armengol Coll
Damià Pons i Pons

Col·laborador:

Biblioteca de Lluç

Si voleu col·laborar-hi per tal que sigui possible el proper número de *Lluç*, adreçau-vos a info@lucusespais.com

Edició

Lucus, SL

Director

Pere Fullana

Consell redacció

Josep Amengual
Pep Barceló
Nicolau Dolç
Rafel Durán
Martí Martorell
Maria Muntaner
Pere Muñoz
Damià Pons
Pere Antoni Pons
Pere Joan Pons
Andreu Ramis
Maribel Ripoll
Vicenç Rosselló Verger
Gabriel Seguí Trobat
Margalida Tur

Correcció lingüística

Caterina Canyelles

Disseny i maquetació

Júlia Dot

Redacció, administració i publicitat

Lucus, SL
Plaça dels Peregrins, 20
07340 Lluç - Escorca
Illes Balears
info@lucusespais.com

Impressió

Taller gràfic Ramon

ISSN: 0211-092X

Dipòsit legal

PM 276-1958

Els articles publicats a *Lluç* expressen solament l'opinió dels autors

SUMARI

4. NOTA EDITORIAL

5. ESGLÉSIA I PAÍS

Das Unbehagen 2
Tomeu Estelrich

8. ENTREVISTA

Ferran Cano
Pere Antoni Pons

15. DOSSIER

Francesc I, bisbe de Roma

Primeres impressions
Teodor Suau

Què espera l'Església
Ortodoxa del nou Papa?
Hieromonjo Miquel

Blanquerna, de Papa a ermità
Josep Amengual

Seguí Bisbe de Roma
Antoni Garau

25. PATRIMONI

Memòria i simbologia republicana
Catalina Martorell

27. MOVIMENTS SOCIALS

2013 Boston Marathon
Tomeu Estelrich

Què passa a Mali?
Enric Gonyalons

33. ESPAI DE CULTURA

El cinema alemany:
Das Leben der Anderen
Martí Martorell

Llànties de foc:
Joan Mascaró i Miquel Ferrà
Francesc Lladó

Posicionament del *Diario de Mallorca* envers el procés de transició política
Joan Josep Matas Pastor

Dalirant
Jaume Galmés

44. MOSTRADOR

Per acord entre la Congregació de Missioners dels Sagrats Cors i Lucus, SL, i fruit de la curolla d'una sèrie de persones que ens hi hem posat al capdavant, la revista *Lluc* continua la seva marxa amb el compromís i el rigor amb els quals sempre ha comptat, i amb la voluntat de fer viable una de les publicacions més antigues de les nostres Illes. *Lluc* ha estat i és una eina de coneixement i de difusió cultural clau al conjunt dels Països Catalans, i ens omple de responsabilitat fer-nos-en càrrec en aquests difícils moments.

Probablement avui la revista *Lluc* no existiria si no fos pel conjunt de guillats i/o patriotes que durant els darrers cinquanta anys hi han posat el cor i –per què no dir-ho– la cartera. Quan el nou equip decidírem tirar endavant l'edició de la revista, després dels magnífics darrers vuit anys encapçalada per Lleonard Muntaner com a editor, primer ens mugué el cor i, després, vàrem esser conscients que els més de 20.000 € anuals que costa la publicació haurien de sortir de les nostres butxaques mentre no aconseguíssim suport públic

i/o publicitat, tal com ha passat amb aquest número, pagat íntegrament pels editors.

Encetam, doncs, una nova etapa on podreu trobar com a novetats la revista a Internet, l'inici d'un procés de digitalització de *Lluc* des del primer número editat en llengua catalana fins a l'actualitat, la seva impressió amb color...

Per tot això, us demanam el vostre suport i col·laboració i us ho agraiem per endavant. Aquí teniu una proposta de suport dins la línia de l'anomenat *crowdfunding* o projecte amb finançament col·lectiu. Els avantatges de ser coeditor són diverses segons la categoria:

Coeditor col·laborador: 50 € anuals (12,5 € per número): Rebre la publicació. Aparèixer com a coeditor en els 4 números de l'any.

Coeditor benefactor: 100 € anuals (25 € per número): Rebre dos exemplars de la publicació. Aparèixer com a coeditor benefactor en els 4 números de l'any. Invitació al sopar de pa amb oli el dia de la presentació al Santuari de Lluc.

Coeditor premium: 160 € anuals (40 € per número): rebre dos exemplars de la publicació. Aparèixer com a coeditor benefactor en els 4 números de l'any. Destinar una subscripció gratuïta a una entitat sense ànim de lucre, centre escolar, etc. Invitació al sopar de pa amb oli el dia de la presentació al Santuari de Lluc.

Coeditor empresa: 600 € anuals (150 € per número): rebre 10 exemplars de la publicació. Aparèixer com a coeditor benefactor en els 4 números de l'any. Invitació per a dues persones al sopar de pa amb oli el dia de la presentació al Santuari de Lluc. ½ pàgina de publicitat gratuïta als 4 números anuals de la revista.

Us pregam que, si voleu col·laborar-hi i rebre la revista *Lluc* ens ho comuniqueu per correu electrònic info@lucusespais.com i us enviarem la butlleta de subscriptor.

Moltes gràcies pel vostre suport.

DAS UNBEHAGEN 2

Tomeu Estelrich

FETITXISME

Una de les fonts de malestar dins l'Església actual és el Concili Vaticà II. Sí –no m'he equivocat quan ho he escrit– m'estic referint a aquell famós concili, número 21 en la llista dels ecumènics, que va ser font d'esperança i il·lusió per a molts de cristians, i del qual el passat 11 d'octubre commemoràvem el cinquantesim aniversari de l'obertura. Un concili que, malgrat els seus bons inicis i excel·lents resultats, va esdevenir –pràcticament des de la clausura– font de crítica, desaprovació i malestar en un bon grup de catòlics. Un malestar que, argumentaré a continuació, ha anat creixent al llarg del temps, i ha adquirit distintes formes segons les circumstàncies, i que s'ha anat posicionant, camuflat sota diferents tonalitats i intensitats, en totes les condicions eclesials, especialment les més intel·lectualitzades i polititzades. Per corroborar-ho em basaré en un exemple recent:

El dia en què començaven les celebracions del ja esmentat aniversari, en cosa de poques hores vaig rebre, a través de diversos mitjans (fonamentalment el Facebook), disset «informacions» diferents que feien referència a tal esdeveniment. De totes, en destac cinc com a especialment significatives: una entrevista al cardenal Martini a la RAI en què recorda emotivament les seves experiències conciliars; una conferència del professor John W. O'Malley S. J., dictada a la Universitat de Vanderbilt, en què ofereix una anàlisi del Concili basant-se en les claus interpretatives que ja havia explorat en el seu

llibre *What Happened at Vatican II*; una entrevista radiofònica a Hans Küng a l'APM (American Public Media) en què expressa les seves experiències abans, durant i, sobretot, després del Vaticà II; un capítol del llibre *Bad Religion: How We Became a Nation of Heretics* (Nova York: Free Press: 2012. La traducció és: 'Mala religió: com vàrem esdevenir una nació d'herètics?'), escrit per Ross Douthat, en què reflexiona sobre els motius pels quals el Concili va fer aigua; i, finalment, un article aparegut al *Vatican Insider* en què s'exposen les desavinences entre monsenyor Bernard Fellay (superior general de la *Fraternitat de Sant Pius X*) i el també bisbe seguidor de Lefebvre Tissier de Mallerais sobre la necessitat, o no, d'acceptar el Vaticà II en el seu institut.

Aquestes cinc peces informatives representen, des del meu punt de vista, cinc tipus paradigmàtics de malestar eclesial respecte del Concili. El malestar del cardenal Martini –el més suau de tots, i el qual probablement molts ni tan sols s'atrevirien a considerar-lo com a tal– és el que anomenaré «nostàlgic». El malestar del pare O'Malley –un malestar estrictament teòric i descriptiu– l'anomenaré «acadèmic». El malestar de Hans Küng, visceral i polèmic, l'anomenaré «indignat». El malestar de Douthat –crític però ideològicament posicionat– l'anomenaré «rancorós»; i el malestar, rotund i reaccionari, dels bisbes Fellay i Tissier de Mallerais l'anomenaré «furiós».

Per donar compte d'aquests adjectius permeteu-me que comenci pels darrers (i més fàcils d'explicar!). El malestar dels bisbes Fellay i Tissier de Mallerais l'anomenen «furiós» per raons que em semblen òbvies. Ambdós bisbes no tan sols rebutgen el Concili (monsenyor Tissier de Mallerais el rebutja «totalment», mentre que monsenyor Fellay ho fa «parcialment»), sinó que tampoc no accepten el conjunt d'ensenyances postconciliars, l'existència de conferències episcopals (ja que, segons Tissier de Mallerais, «no s'aturen de mostrar resistència al poder del Papa»), l'ecumenisme (ja que l'Església «ha arribat a mostrar respecte fins i tot per la possibilitat de salvació dins les falses religions i el protestantisme»), la nova missa (diu monsenyor Tissier: «Jo mai no acceptaré que la nova missa sia legítima o lícita; jo crec que li falta validesa, com monsenyor Lefebvre solia dir»), i, fins i tot, la possibilitat «que en pugui sortir res de bo», del Concili, encara que aquest fos interpretat correctament (tampoc «no acceptaré que el Concili, si és interpretat correctament, tingui una continuïtat amb la Tradició [i que] s'hi pugui trobar un significat acceptable»). Com es pot veure, el malestar d'aquest primer grup és patent i obvi, agressiu i desafiant. Un malestar que, si més no, pot ésser qualificat de «furiós».

CONTINUA QUEIXANT-SE DE LA FALTA D'ESPERIT
CONCILIAR DE L'ESGLÉSIA ACTUAL

D'altra banda, el malestar de Ross Douthat, més subtil i cautelós que el dels bisbes seguidors de Lefebvre, és igualment nociu i enverinat. Per això l'anomenen «rancorós». En el seu llibre, Douthat explica, amb l'agilitat pròpia que li permet l'estil periodístic, com i per què el Concili Vaticà II va flaquejar (pàgines 94-105), això és, per l'acceptació de «l'esperit acomodatiu» que regnava durant els anys seixanta en les regions nord-atlàntides. Un *esperit* que, segons ell, es va inaugurar amb *La ciutat secular*, de Harvey Cox, amb els sermons del bisbe episcopalista James Pike, i amb els tractats evolucionistes de Teilhard de Chardin, i que es va estendre ràpidament a totes les Esglésies cristianes. Un esperit que es va traduir, en l'àmbit catòlic, en l'acceptació tàcita del secularisme, en la «democratització» de l'autoritat religiosa, en la modernització de la litúrgia i en l'acceptació acrítica de certes subcultures dins el si eclesial (ell posa d'exemple la subcultura homosexual, la qual va

copar la majoria de seminaris durant els seixanta, i va fer fugir paulatinament el col·lectiu heterosexual d'entre els cridats al sacerdocí). Com es veu, Douthat, malgrat que emprava arguments semblats als dels defensors de Lefebvre, no s'atreveix a rebutjar directament el Vaticà II. Li basta de generar sospita, malestar i rancor entre els qui l'escolten o llegeixen.

Hans Küng

El malestar de Hans Küng l'he anomenat «indignat» no sense un poc de mala bava per part meua. I és que crec que el seu malestar és essencialment semblant al que professa el col·lectiu d'*indignats* que ocuparen la Porta del Sol, la plaça d'Espanya o Wall Street els passats anys, amb l'única diferència que ara Küng ja no és cap jovenet, no va d'acampada, i prefereix les comoditats d'un Jaguar (si no l'ha venut) per moure's d'un punt a l'altre de la ciutat. Deixant de banda la part anecdòtica, titllo d'indignat el seu malestar perquè en el seus comentaris sobre el Concili continua havent-hi aquell punt d'ingenuïtat i falta de projecte que caracteritza el col·lectiu esmentat. Küng, mirant més al passat que al present, continua queixant-se de la falta d'esperit conciliar de l'Església actual; de la falta de creativitat de la jerarquia eclesial; de la falta de laics que duguin endavant el projecte... A més, continua pensant que el Vaticà II és (probablement) l'únic esdeveniment en la història recent de l'Església capaç de donar llum i sentit a l'Església actual. El malestar «indignat», doncs, és un malestar que viu de records, que afirma l'existència d'un passat mític capaç de donar sentit al moment actual, i que pretén construir-hi a sobre un present nou. El malestar del pare O'Malley, d'altra banda, és completament distint als anteriors en tant que no és de naturalesa personal sinó analítica, teòrica, i –si és possible afirmar tal adjectiu del «quefer» historiogràfic– objectiva. Per això l'anomeno

«acadèmic». I és que, en la conferència, O'Malley fa un recorregut pel Concili remarcant aquells temes que objectivament foren font de malestar durant la seva celebració. Així, per exemple, parla del «multiculturalisme» (o el descobriment que dins l'Església hi ha altres cultures a més de l'europea), del problema del «canvi» (o el problema d'esbrinar quins canvis són acceptables dins l'Església, quins no, i quins criteris són els que s'han de seguir per dur-los a terme), el problema de la «col·legialitat» (és a dir, el problema d'esbrinar quin tipus d'autoritat ha de tenir la Cúria Romana per mantenir una relació adequada i dinàmica amb els bisbes locals; i viceversa, quin paper han de tenir els bisbes locals — si és que n'han de tenir — en el govern de l'Església Universal), i el problema de crear un «nou estil» eclesial adequat per al món actual (més pastoral? més dialogant? més proper? més...?). Un conjunt de temes que, afirma, no només no pogueren ser completament resolts durant el Concili, sinó que continuen actius en el moment actual.

Cardenal Martini

Finalment, el malestar del cardenal Martini, és, com ja he dit, el més difícil de justificar, i possiblement d'acceptar, però, al mateix temps, el més interessant de tots si tenim en compte que és el més estès dins l'Església actual: el malestar «nostàlgic». Nostàlgia, com sabem, és un tipus de malestar que no és fàcil de definir. Etimològicament prové de les paraules gregues νόστος (tornar al punt de partença, a l'origen de les coses, al lloc que abandonarem en un principi) i ἄλγος (dolor). És, per tant, aquell dolor que se sent quan un es percep enfora dels seus orígens, d'allò que el defineix com a persona o institució, d'allò que estima i aprecia de tot cor. I és precisament aquest sentiment difuminat el que es transpira en l'entrevista de l'octogenari, en aquell moment, Martini: un malestar enyoradís d'una època daurada; un malestar melangiós d'un moment eclesial on va ser possible pensar en un

nou tipus d'Església; un malestar malenconiós d'un període passat que probablement ja no es tornarà a repetir.

Vistes en conjunt, aquestes cinc formes de malestar representen cinc maneres paradigmàtiques de recordar el Concili, que, a més, reflecteixen bastant bé el moment en què es troba l'Església actual. Així i tot, malgrat la rellevància objectiva, el que consider més interessant és el que no diuen... el que se n'amaga darrere.

*L'EXISTÈNCIA EN L'ESGLÉSIA D'UNA CERTA
TENDÈNCIA A MIRAR MÉS EL PASSAT QUE EL
PRESENT; I A IDOLATRAR-LO*

En primer lloc, trob interessant que totes comparteixin una mateixa estructura semàntica: les cinc consideren el Concili (a) com un esdeveniment clau del passat recent eclesial; (b) que continua determinant (per bé o per mal) el que està passant en l'Església actual; i (c) que, depenent de la manera com s'hi respongui, té poder per decidir el futur de l'Església (salvar-la o destruir-la). En segon lloc, les cinc formes esmentades mostren l'existència dins l'Església d'una tendència a «fetitxitzar» el Concili, és a dir, a acceptar tàcitament que el Vaticà II és capaç, d'una forma quasi miraculosa, (a) de protegir els seus portadors de les forces malèvols d'un segle nefast (el segle XX), (b) d'abocar-los cap al desastre si se n'accepten cegament els seus principis, o (c) de salvar-los definitivament si s'obeeixen totalment els seus decrets. En tercer lloc, aquestes cinc formes de malestar delaten, d'una forma molt subtil, l'existència en l'Església d'una certa tendència (a) a mirar més el passat que el present; i (b) a idolatrar-lo, o demonitzar-lo, en funció dels interessos particulars de l'individu o del grup eclesial al qual es pertany. Finalment —si ens centram en les reaccions més suaus al Concili (el «malestar nostàlgic», l'«acadèmic» i l'«indignat») — és possible detectar-hi un cert *derrotisme*, és a dir, una acceptació implícita que en el moment actual «no hi ha res a fer», que «no és possible prendre decisions arriscades», o que «no és un bon moment per fer reformes». Si aquestes observacions són correctes, crec que és possible conjeturar un cert risc en l'Església actual a convertir el Concili (o, millor dit, la seva *fetitxització*) (a) en una *arma llancívola* per destruir la unitat eclesial; (b) en un *subterfugi* per evadir-se del present; o (c), el que és pitjor, en una *excusa* per no haver d'afrontar els temes vertaderament prioritaris que l'envolten.

FERRAN CANO

Pere Antoni Pons

Ferran Cano

“El màrqueting i els interessos són molt més determinants que el talent”

Sense la feina del galerista Ferran Cano (Caracas, 1940), l'art mallorquí i el circuit artístic de Mallorca serien una mica més covards, una mica més tristos, una mica més pobres. Nét d'Emili Darder, el batlle republicà de Palma afusellat pels franquistes durant la guerra civil, l'any 1973 Cano va muntar a Palma la Galeria 4Gats, que va servir de plataforma de llançament per als joves artistes de l'illa i també de porta d'entrada per als corrents artístics més moderns del circuit internacional. El 1986, la 4Gats va canviar d'ubicació i va convertir-se en la Galeria Ferran Cano. Poc després, el 1989, Cano va obrir un nou espai a Barcelona. Tant la galeria de Palma com la de la capital catalana, han acollit durant tots aquests anys provatures transgressores i exposicions de clàssics moderns, prometedors creadors emergents i artistes reconeguts de primeríssim nivell. Miró, Brossa, Picasso, Barceló, tota la tropa de la Nova Plàstica Mallorquina, Hockney, Johns, Saura, Moore i García Sevilla són només alguns dels noms que hi han exposat. Ferran Cano també ha freqüentat les més importants fires internacionals: Chicago, ARCO, Frankfurt, Basel, Miami, Colònia i Tòquio, entre d'altres. Després de quaranta anys de trajectòria, Ferran Cano ha decidit que és arribada l'hora de jubilar-se.

Sou el que se'n diu un fill de l'exili. Vàreu néixer a Caracas l'any 1940, on la vostra família s'havia instal·lat per culpa de la Guerra Civil.

Mumare i la meva padrina varen partir de Mallorca cap a França després que el meu padrí, n'Emili Darder, fos afusellat pels franquistes el 24 de febrer de 1937. Mon pare era un republicà d'Astúries que també havia hagut de fugir d'Espanya a causa de la guerra. Mumare i mon pare es conegueren a Niça,

gràcies a en Bernat Jofre, exdiputat d'Esquerra Republicana i tinent de batlle de l'Ajuntament de Palma en l'època del meu padrí. Eren molt amics. Diuen que, pocs dies abans de l'alçament del 18 de juliol, el meu padrí havia d'anar a Madrid a fer-hi una gestió per a l'Ajuntament, però que a la fi es va decidir que hi anàs en Bernat Jofre. Després que mon pare i mumare es coneguessin, varen partir cap a Veneçuela, on teníem un parent, el meu futur padrí de fonts, en Fèlix Rovira.

De què es coneixien en Bernat Jofre i el vostre pare?

A Niça, publicaven junts una espècie de pamflet o diari que es deia República. D'aquí la seva amistat: compartien ideals republicans i lluitaven per ells amb aquella publicació. Mon pare, a Espanya, era professor mercantil. I també era director d'una sucursal de Banesto. Els meus pares i en Bernat Jofre varen mantenir l'amistat a Veneçuela. Allà, ningú no tenia res, tothom començava de zero. La meva padrina va fer feina en una clínica dental, mumare va dedicar-se als fills, mon pare sobretot va fer feina en assumptes de comptabilitat i en Bernat Jofre, al cap d'un temps, va arribar a ser l'apoderat de tots els negocis i béns d'en Nelson Rockefeller a Veneçuela.

Ostres, i com va ser, això?

Això va ser perquè en Bernat Jofre, que era advocat però que havia fet bastant de feina com a periodista, a Veneçuela va escriure una sèrie d'articles de política ficció sobre la Segona Guerra Mundial. I algú del cercle dels Rockefeller es va fixar en ell perquè, en aquells articles, anava predint els

Ferran Cano

esdeveniments de la guerra abans que s'esdevenguessin. Aquesta capacitat per anticipar el futur els degué fer pensar que seria bo per a les seves empreses.

Quin ambient cultural hi havia en la vostra família? Tot i les adversitats de la política i la història, devia ser un ambient enriquidor, interessant.

Sí. A Veneçuela, ens relacionàvem amb altres exiliats. Molts eren professionals liberals amb una cultura sòlida. Allà, la meva família també tenia relació amb en Joan Pujol, l'espia conegut com a Garbo. La primera vegada que vaig sentir a parlar d'ell va ser a mon pare, molt abans que se sabés que havia estat un doble agent que durant la Segona Guerra Mundial havia actuat a favor dels aliats i contra els nazis.

Quin record en tenieu, a ca vostra, del padrí afusellat? Se'n devia parlar molt.

Se'n parlava tot el dia. L'ambient polític de ca meva era absolutament republicà. Els meus pares s'havien exiliat per culpa dels franquistes i, al meu padrí matern, els franquistes l'havien afusellat. Però és que, a més a més, el meu padrí patern, que era enginyer, va morir a França descarregant vaixells. Genèticament, per tant, jo no puc ser més republicà. Un dels homes més admirats per mon pare era en Lázaro Cárdenas, el president de Mèxic, la persona de tot el món que millor va tractar els refugiats republicans.

La idea de tornar a Espanya, a Mallorca, ¿era sempre present?

Sí, vivien amb la maleta sempre a punt. Eren molt nostàlgics, s'enyoraven molt. Un dels records de petit que més m'ha quedat gravat és d'un dia

que éren a un parc i varen començar a sonar unes sirenes. Jo no sabia perquè es produïa tot aquell escàndol. Mumare em va dir: "Recorda sempre el dia d'avui. Avui ha acabat la guerra i per fi tornarem a Mallorca." Igual que tots els republicans exiliats, estava convençudíssima que, amb la derrota d'en Hitler, en Franco també cauria.

Quina imatge en tenieu, vós, de petit, del vostre padrí afusellat?

La meva padrina, la dona de n'Emili Darder, na Miquela Rovira, sempre va viure amb nosaltres. El retrat i la història del meu padrí, per tant, eren omnipresents. Jo aleshores només el veia, però, com un senyor gran. És clar, després vaig comprendre que quan el varen matar era encara jove, molt jove: només tenia 42 anys...

Hi havia rancor, odi contra els franquistes, a ca vostra?

En realitat, no. Els perdedors de la guerra civil sempre varen ser menys venjatius i rancorosos que els guanyadors. Jo no ho entès mai, però era així. Encara que potser sí que es pot entendre; al cap i a la fi, les famílies republicanes eren tolerants, més liberals.

*ELS PERDEDORS DE LA GUERRA CIVIL SEMPRE
VAREN SER MENYS VENJATIUS I RANCOROSOS
QUE ELS GUANYADORS*

El retorn va ser complicat?

Només vàrem tornar quan vàrem veure segur que mon pare no sofriria cap tipus de represàlia per les seves activitats prorepublicanes. A pesar del que li havien fet a son pare, mumare era molt mallorquina, volia tornar. Fixa't que, durant el temps que vàrem passar a Veneçuela, mumare va estar obsessionada en tot moment perquè ens agradàs molt Espanya, i sobretot Mallorca. Mon pare, en canvi, no perdonava tant el que ens havien fet, i la seva idea era tornar a Europa, però no per instal·lar-nos a Espanya sinó a França. Tant de bo ens hi haguéssim instal·lat, així jo no hauria rebut l'educació nacionalcatòlica que vaig rebre! I això és que els meus germans i jo vàrem anar a un col·legi relativament obert per l'època: el San Luís Gonzaga.

Allà vaig tenir de professor, per exemple, en Miquel Oliver Massutí, l'oceanògraf i president al final dels anys vuitanta del PSIB-PSOE. Alguns alumnes també anàvem a classes de repàs amb don Andreu Crespí Salom, un dels principals dirigents del PSOE abans de la Guerra Civil, i el pare de n'Andreu, Tito, Crespí. Ens feia classes de matemàtiques, però en realitat eren lliçons de ciutadania.

Va ser complicada la readaptació a Mallorca? De qualque manera, estàveu marcats pel fet de ser parents de n'Emili Darder?

No va ser fàcil: era una època tenebrosa. A més, teníem el record, no només de l'assassinat del padrí, sinó també del que havia patit la meva padrina. Els franquistes l'havien insultada pel carrer, l'havien increpada... Fins i tot li varen regalar la bala amb què havien mort el meu padrí. Jo no m'he cregut mai que aquella fos la bala real, però sigui com sigui aquell gest va ser terrible, estava ple de maldat... La primera vegada que em varen dir "rojo" va ser un dia que els meus germans i jo vàrem voler jugar a futbol amb uns nins que eren *flechas navales*. Els ho vàrem demanar, però ens varen dir que no perquè érem uns "rojos". Així és com jo vaig descobrir que era un "rojo". No podem oblidar que el franquisme va ser criminal. Una dictadura com la de Franco no es manté sense un règim de por i de repressió sistemàtica. La por d'aquella Espanya negra, d'aquella Espanya de la fam i de la falta de llibertat, és un record que duc gravat.

I, tenint en compte aquest món tan negre en què vàreu créixer, i els records de tantes tragèdies, com hi treu el cap l'interès per l'art?

També hi havia espais de llibertat, o més liberals. Quan era adolescent, jo era amic dels fills d'en Robert Graves: per això en Graves va ser qui va escriure el text de presentació de la galeria 4Gats, l'any 1973. A ca nostra, d'amagat, també escoltàvem Radio España Independiente, on sentíem en Carrillo, La Pasionaria... També hi havia molta gent que, quan jo era adolescent o jove, em parlava molt bé del meu padrí, i lamentava la seva mort, i deia pestes dels seus assassins. No tot eren enemics, fosc, misèria i crueltat.

Com va néixer, exactament, el vostre interès per l'art?

Els meus primers records relacionats amb l'art són de quan mumare, de nin, em duia de museus. Res, era una espècie de museu etnogràfic, a Caracas, on també hi havia quadres de pintors clàssics veneçolans. A més, mumare pintava. Jo la record, a ella i a una amiga seva, amb un cavallet, pintant al castell de Bellver, o a Bunyola. Tot el món de l'art, per tant, m'arriba sobretot a través de mumare.

Que potser li havia arribat a través de son pare, de n'Emili Darder.

Segurament. De entre totes les coses que els franquistes expropiaren al meu padrí, algunes de les quals encara no ens ha estat tornada, n'hi ha dues que sabien molt de greu a la meva família: la biblioteca i els quadres. El meu padrí era un home amb moltes d'inquietuds. Feia cine, per exemple. Filmava balls de boleros, excursions per Mallorca, reunions familiars. Així mateix, també col·leccionava

4Gats

pel·lícules de cine: d'en Chaplin, d'en Buster Keaton...

Quins estudis vàreu cursar?

Vaig començar la carrera d'Econòmiques, però ho vaig deixar. I vaig passar a estudiar Dret. Tot això, a Barcelona. Quan la vaig acabar, vaig tornar a Mallorca i vaig muntar la Galeria 4Gats amb el meu amic Àngel Juncosa, nebot d'en Miró.

Quins objectius teníeu quan vàreu muntar 4Gats? Teníeu clar que apostaríeu per un determinat tipus d'art, o d'artista?

Quan varen tancar L'ull de vidre, mescla de galeria d'art i de llibreria, nosaltres vàrem agafar el local i vàrem muntar la galeria. Jo tenia una mentalitat de rompre amb l'art oficial, i de mostrar un art més avançat i modern del que hi havia aquí. El model era, una mica, el que es feia a Barcelona, on hi havia un Tàpies, un Clavé, on es feien habitualment exposicions d'en Miró, d'en Picasso, etcètera. A poc a poc, vaig veure que la galeria era un altaveu a través del qual es podien dir coses, una eina per lluitar contra l'ambient estantís de la dictadura. Per començar, ho fèiem tot en català, i això ja bastava perquè els franquistes, que eren majoria, et posassin l'ull damunt i et marcassin. No en va en aquella època, a Palma, hi havia dos locals que sempre estaven plens de pintades franquistes, reaccionàries: Llibres Mallorca i 4Gats. I vàrem patir

atemptats, també. En alguna exposició, els fatxes varen irrompre dins la galeria i varen tirar en terra tots els quadres. I una altra vegada que vàrem muntar una exposició dedicada a Blas de Otero, Rafael Albertí i companyia, varen posar-nos un explosiu, que per sort va esclatar a les tres de la matinada, quan no hi havia ningú.

En aquella aventura, vàreu tenir la sort de comptar amb la figura tutelar de Joan Miró.

Sí. Amb en Miró, ens vàrem acabar fent molt amics. I ens va ajudar moltíssim. En Miró, aquí, estava com desterrat, i en nosaltres va veure una oportunitat de fer coses atrevides, no comercials, valentes. En Miró sempre es va mostrar molt receptiu. A tota classe de propostes i d'iniciatives. Jo vaig anar, amb en Llombart, a demanar-li si podia fer un cartell per a l'Obra Cultural Balear, i tot d'una va acceptar. I com aquesta, moltes altres coses.

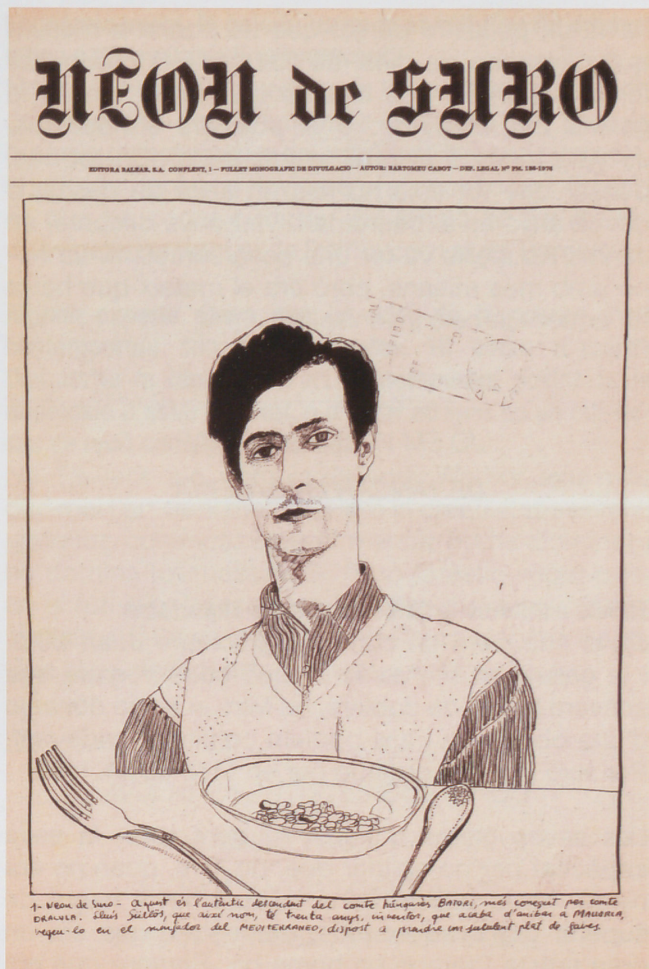
UNA DE LES PERFORMANCES QUE VÀREM
ACOLLIR ERA UNA QUE ES DEIA
"TIRO AL FACHA"

Un dels fets més rellevants de la Galeria 4Gats és que va fer de plataforma de projecció per als artistes de la Nova Plàstica Mallorquina: els Terrades, Cabot, Barceló, etcètera. Quina valoració en feis, d'aquell moviment?

Per entendre bé una obra, una exposició, és imprescindible saber què passava en el moment que es va fer. Què passava, a Mallorca, l'any 73? Ja havia passat el Maig del 68. Hi havia hagut, tant a Barcelona com a Madrid, molta lluita estudiantil universitària. Hi havia repressió. A nivell internacional, hi havia la guerra del Vietnam. I això es veia en l'art: un artista que nomia Chris Burden tenia una performance que consistia a fer-se disparar amb un fusell dins una galeria... Això, a Mallorca, era directament marcià, és clar. I nosaltres vàrem voler que deixàs de ser-ho. Per això una de les performances que vàrem acollir era una que es deia "Tiro al facha", que consistia a disparar amb una escopeta de perdigons contra figures de Franco, Blas Piñar, Carrero Blanco... En el fons, 4Gats era més un lloc de lluita que una sala comercial, de venda de quadres. A la galeria vàrem acollir també algun acte del primer Congrés de la Cultura Catalana que es va celebrar després de la República.

Quan començàreu, es pot dir que, artísticament, culturalment, Mallorca era gairebé un desert.

Sí, hi havia el paisatgisme oficial, la Galeria Pelaires i poca cosa més. La jove generació d'artistes, per tant, no tenia cap sortida. Nosaltres els la vàrem

Neón de Suro

donar. Perquè vàrem acceptar totes les mostres d'art modern de l'època: *land art*, conceptual, grafit, minimal, pop art, performance... Tots els corrents en voga al circuit internacional els vàrem incorporar a Mallorca, a través d'exposicions d'artistes joves i també d'artistes famosos i reconeguts, estil Jasper Johns i Andy Warhol. Jo crec que el més interessant dels artistes de la Nova Plàstica és que feien un art, avui encara molt vàlid, que ben bé podria haver-se fet a qualsevol dels centres de l'art mundial d'aleshores. Grup Criada, les obres de Neón de Suro, les coses de Taller Llunàtic: això no hauria desentonat ni a Londres, ni a Berkeley, ni a Nova York, ni a San Francisco.

Vàreu acollir també una de les primeres exposicions de Miquel Barceló.

Sí, i em va buidar la galeria, gairebé. L'exposició consistia en unes capsas plenes de diferents objectes o materials. En una hi havia blauet –un líquid per fer net i donar blancor a la roba–, en l'altra una flor, en l'altra un pirulí... Però també hi havia capsas que eren ja un precedent del Cadaverina 15 que va fer després. En aquelles capsas, hi havia diferents mostres de materials orgànics (carn, un ou cru) que s'anaven podrint a poc a poc. També hi

havia un pollastre penjat que es podia a mesura que passaven els dies. És clar, tot feia una pudor terrible, terrible. Les al·lotes que feien feina a la galeria em varen dir: o el pollastre o nosaltres. Jo vaig triar les al·lotes, evidentment. En tot cas, pensar que tot això ho feia un al·lot de desset o devuit anys és extraordinari. Vint anys després, en Jannis Kounellis va fer una cosa semblant. Va fer-ho amb més mitjans, però era el mateix que havia fet aquell Barceló joveníssim.

JO EM VAIG PLANTEJAR
DE TANCAR LA GALERIA

També exhibíreu artistes espanyols importants.

Sí, hi entràvem en contacte gràcies a Joan Miró. I la galeria es mantenia perquè cada vegada que anàvem justos de doblers, en Miró ens feia donació d'una obra seva i així podíem continuar endavant. Per això la meva gratitud per en Miró és enorme.

Les seves ganes d'ajudar la gent jove, la seva capacitat per no oblidar que, de jove, quan no era ningú, havia passat gana i fred i havia hagut de superar grans adversitats, demostren que era un gran artista i també un home bo. Sempre que em donava una obra, em deia: "Això no és perquè et compris un cotxe, sinó perquè segueixis amb la galeria i segueixis donant sortida als artistes joves".

Miquel Barceló

Warhol, Jean-Michel Basquiat i Bischoffberger

Heu dit que la galeria era un lloc de lluita. Quan va deixar de ser-ho i es va convertir en una galeria més convencional (sense que l'adjectiu "convencional" per força hagi de ser pejoratiu)?

Un temps després de la mort de Franco, jo em vaig plantejar de tancar la galeria perquè ja no tenia sentit seguir ajudant els artistes joves (el món havia canviat) i perquè també tenia la sensació que el que fèiem no agradava a ningú. Quan li vaig dir això a en Miró, ell va dir: "Vés alerta amb a qui agrades, de vegades val més no agradar a ningú que agradar a segons qui". Això et demostra la integritat absoluta, incorruptible, d'en Miró. Després de dir-me això, em va donar un guaix i em va dir: "Té, això és perquè no hagueu de tancar".

Durant aquests darrers quaranta anys, es pot dir que heu participat del món i del mercat de l'art de la mateixa manera que tots els galeristes?

Ben bé de la mateixa manera, no. Nosaltres sempre hem tengut exposicions d'artistes joves i desconeguts, encara que les hem anat combinant amb exposicions d'artistes més coneguts o convencionals.

Preguntes concretes i pràctiques. I indiscretas, potser. Quins tipus de clients heu tengut durant tot aquest temps?

A Mallorca, sempre ho he tengut bastant malament, perquè el món de l'art, aquí, ha estat sempre bastant conservador. Els meus artistes han estat, sobretot, mallorquins i catalans, però la majoria dels meus clients han estat estrangers.

I aquests clients, on, com i per què compraven les obres?

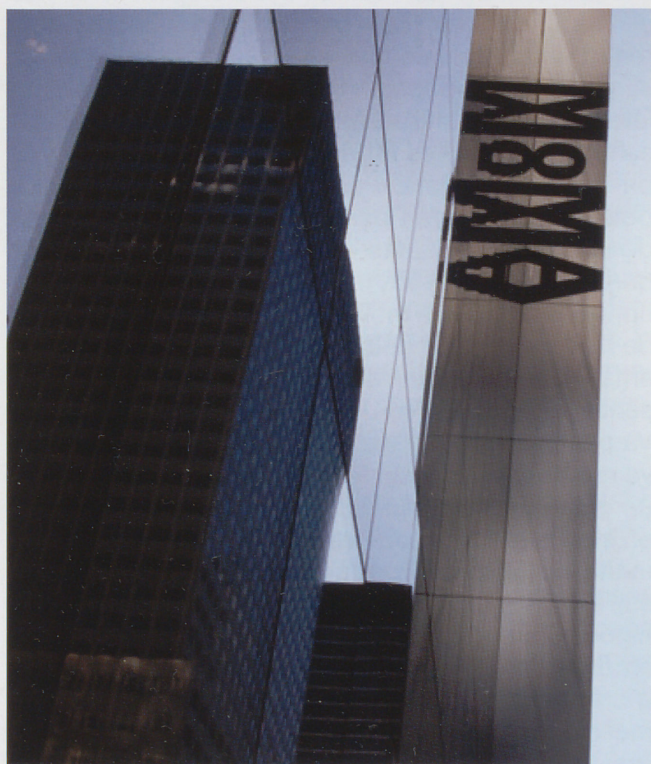
Jo sobretot he venut obra gràcies als contactes amb clients fets en les grans fires internacionals. Per dir-ho amb una terminologia marxista, les obres d'art tenen un valor d'ús o un valor de canvi. És

a dir, les pots comprar per gaudir-ne o per fer-hi negoci, com si fossin una inversió. La majoria de clients, és clar, les compren pel seu valor de canvi. I jo sempre he defensat el valor d'ús de les obres.

El fet de sempre haver prioritzat el valor d'ús abans que el valor de canvi us deu haver reportat qualque maldecap.

I qualque insult. O, almenys, qualque comentari ofensiu. Una vegada, fa devers deu o dotze anys, vaig muntar una exposició d'un pintor de Mali, recomanat per en Miquel Barceló, que l'intentava ficar dins el mercat. (No ho va aconseguir.) Hi havia una obra que tenia ja el puntet vermell que indica que ha estat venuda. El galerista Bischoffberger ve i em diu: "Ferran, aquesta obra l'has comprada tu". I jo li dic que no. I ell em replica: "L'has comprada tu i jo ara te la recompraré". Fixa't quin nivell de prepotència! I jo li vaig tornar a dir que no. I, a la vegada que li deia que no, li vaig dir que, si ja havia venut l'obra, ara no estaria bé ni seria just que la revengués. Aleshores ell es va empenyar i em va dir: "Tota la vida seràs un pèssim galerista, perquè un bon galerista sempre ha de preferir els doblers a l'obra d'art". Jo crec que, desgraciadament, aquesta frase defineix molt bé el món de l'art actual.

*"TOTA LA VIDA SERÀS UN PÈSSIM GALERISTA,
PERQUÈ UN BON GALERISTA SEMPRES HA DE
PREFERIR ELS DOBLERS A L'OBRA D'ART"*

MOMA

Èconòmicament, la galeria us ha anat bé? Heu fet doblers o heu patit molt per tirar endavant?

Normalment, una galeria com la meua va malament. Jo he pogut sobreviure més o menys bé, però la manera de sobreviure ha estat vendre, per exemple, un apartament que havia heretat i coses així. La sort és que he pogut comprar els locals de les meves dues galeries, tant el de Palma com el de Barcelona.

Alguns experts diuen que un 85% de les obres d'art contemporani són molt dolentes. Hi estau d'acord? Compartiu la idea que l'art contemporani sovint fa la impressió d'estar esgotat, o d'estar atrapat en un cul-de-sac de molt complicada sortida?

No. És vera que, com va dir Andy Warhol, avui més que mai l'art és el mercat. Però la creativitat existeix, aguanta, continua. Que el mercat ho ha dominat i ho domina tot massa? Sí. Però jo estic segur que, en el futur, pot passar amb l'obra d'alguns artistes actuals el que va passar amb l'obra de Van Gogh. Que sigui descoberta i es valori com es mereix.

*AVUI HI HA ARTISTES QUE NINGÚ
NO CONEIX I QUE, D'AQUÍ
A CINQUANTA O CENT ANYS,
SERAN CONEGUTS I VALORATS*

Voleu dir que això encara pot passar? Amb el joc d'interessos que hi ha, amb la quantitat de duros que es manegen? Si el MoMA té deu obres d'un artista que és un bluf, i qui diu el MoMA pot dir alguns marxants o galeristes de renom, no es pot permetre que el valor d'aquest artista i d'aquestes obres decaigui.

És vera. Jo crec que hi ha molts d'artistes prefabricats, i molts de talents inflats, i moltes obres sobrevalorades, però crec també que hi haurà una alteració de valors. Avui hi ha artistes que ningú no coneix i que, d'aquí a cinquanta o cent anys, seran coneguts i valorats, molt més que molts que ara són considerats els millors.

En l'èxit i el reconeixement d'un artista, quin tant per cent atribuiríeu al seu talent i quin tant per cent al màrqueting i als interessos comercials?

No et sabria dir quin tant per cent en concret, però el màrqueting i els interessos són molt més determinants que el talent. Ara bé, això més o menys ha passat sempre. Avui qui domina el *tinglado* i qui manipula interessadament els valors de les obres d'art són les multinacionals, els grans col·leccionistes...

I els museus més il·lustres i poderosos, i les cases de subhastes.

Sí, tots aquests. En el passat, però, qui ho dominava i ho manipulava eren els mecenes, l'Església i les monarquies. És a dir, això ha existit sempre. De la mateixa manera que han existit sempre els artistes oficials i els artistes independents. Això no vol dir que la manipulació, avui, no sigui més forta.

I més perdurable, potser? És el que deia abans: hi ha gent i institucions que han fet unes inversions econòmiques tan bèsties i tan importants en determinades obres i en determinats artistes que no es poden permetre el luxe (mai més ben dit) que el seu valor (i el seu preu) caiguin o es relativitzin.

Sí, és cert. Potser quan dic que, en el futur, es reavaluaran amb justícia les obres i la feina de certs artistes, confonc el desig i la realitat. Però jo vull pensar que hi ha uns artistes que ara el sistema no pot assumir i que en el futur s'acabaran imposant. Pens en un David Curto, per exemple, de qui en vaig fer una exposició amb un gravat en què es veia un Aznar en pèl i injectant-se heroïna. És clar, com pot entrar, això, en un museu?! Ara, com pot haver-hi qualcú que digui que això no està ben fet, que això no és bo?! Sí, jo estic segur que, en el futur, hi haurà artistes que ara valen molt i que no valdran res, i artistes que ara pareix que no valen res i que, com a mínim, valdran qualque cosa.

AIXÒ NO VOL DIR QUE, COM MOLTA

GENT VOL FER CREURE,

AL MÓN DE L'ART

TOTHOM PIXI COLÒNIA

Potser una de les millors maneres de què disposam avui en dia per definir els artistes és a partir de la relació que mantenen amb el mercat.

És així. Jo crec que, a grans trets, hi ha quatre tipus d'artista. L'artista que per triomfar dins el mercat es dedica a pegar colzades i a la fi no ho aconsegueix. L'artista que fa feina d'una manera honesta i que s'introdueix dins el mercat i que aconsegueix de triomfar-hi (aquest seria el cas d'en Miquel Barceló). L'artista que fa feina d'una manera honesta amb una indiferència total respecte del mercat (aquest seria el cas de n'Andreu Terrades). I, finalment, l'artista que fa feina d'una manera honesta i que va contra el mercat (aquest seria el cas d'en Bartomeu Cabot).

Com a persona que ha dedicat la vida a l'art, heu tingut mai cap lema que més o menys vos hagi fet de guia, o que hagueu tingut sempre present?

De lema, no. Ara, hi ha dues frases que sempre he

Galeria Ferran Cano

trobat molt encertades. Una és de Marcel Duchamp: "*Les tableaux sont faites pour les regarder*". És a dir, l'espectador sempre ha de completar les obres. I l'altre és de Michael Curtiz: "Dels milions i milions de persones que han vist *Casablanca*, el que més m'agrada és que no n'hi ha dues que hagin tingut les mateixes sensacions".

I ara, després de quaranta anys, heu decidit de jubilar-vos i tancar les dues galeries. Per què?

Perquè no vull viure la meua pròpia decadència. Perquè el món de l'art és molt exigent i, si has de vendre obres, has d'anar a fires, i circular, i tenir contactes. I és clar, jo ja no tenc edat per fer segons quines coses. Abans, me n'anava a fires internacionals amb una camioneta Camper on carregava les obres d'art i amb un cotxe al darrera on hi anava l'artista. Pareixíem gitanos. I anàvem, potser, a la Fira de Basel, la més important –o una de les més importants– del món! També he de dir que, fent el que he fet, m'ho he passat molt bé. Això no vol dir que, com molta gent vol fer creure, al món de l'art tothom pixi colònia. L'art sovint s'utilitza per amagar o dissimular accions criminals. En aquest sentit, l'exemple d'en Joan March és paradigmàtic. Va pagar el cop d'estat d'en Franco, però després va muntar la Fundació March i ara pareix que va ser un gran home, un filantrop immaculat. Actualment, el món de l'art tapa les mancances ètiques de molts de financers bruts i amb pocs escrúpols. I és, també, un món ple d'hipocresia. Hi ha més hipocresia en el món de l'art que en el món de les empreses que fabriquen productes més quotidians o convencionals. Tota aquesta hipocresia ve de la mescla de *glamour*, d'egos, d'interessos... Però ho repetesc: a pesar de tot, m'ho he passat molt bé.

FRANCESC I, BISBE DE ROMA

Benet XVI i Francesc I

La dimissió de Benet XVI ha convulsionat l'opinió pública global, com a gest i com a proposta. Com a signe i com a testimoni, com a opció i com a resultat d'una reflexió de llarga durada. I també una novetat com a proposta perquè aquesta opció, tot i que està contemplada en el dret canònic, a penes no s'ha donat en la història, amb excepcions que hem tornat a memoritzar i a rellegir amb la mirada del segle XXI. Benet XVI renuncià a ser bisbe de Roma i deixà pas a un nou pastor, amb una idea clara d'allò que havia de ser la darrera etapa de la seva vida i un projecte clar d'allò que ha de ser la comunitat cristiana en el món. L'Església no és el papa i aquest gest ha ajudat a explicar de forma exemplar aquell que és el Camí i la Vida, i les mediacions que fem servir per anar fent realitat aquest missatge en la història i com tota aquesta realitat s'ha d'encarnar en un temps i ha de superar unes dificultats noves, desconegudes unes i petrificades unes altres.

Els cardenals reunits en cónclave han elegit un bisbe de Roma nou en la persona del cardenal Bergoglio, arquebisbe de Buenos Aires. Amb la incertesa que suposa tractar els comentaris políticoreligiosos que provenen del Vaticà, l'elecció del primer papa americà de la història ha esdevingut també un fet simbòlic, una aposta que explica un projecte de futur nou per a l'Església i la voluntat de renovar el perfil de la jerarquia catòlica en un temps de crisi i de clam de les classes populars indignades davant

un model de poder mundial obsolet i intolerable. Bergoglio ha elegit el nom de Francesc i ha reforçat la figura del bisbe de Roma, despenjant-se del cim i caminant a peu, lleuger d'equipatge, com els cristians senzills i anònims.

La renúncia de Benet XVI i l'elecció de Francesc, com a fets i com a gestos, han tingut una recepció extraordinària des del punt de vista comunicatiu. En línies generals, la Santa Seu ha treballat cordialment la relació amb els mitjans de comunicació i els comunicadors. En aquest sentit la revista *Lluc* també se vol sumar a aquesta reflexió i ho fa aportant diverses mirades de Mallorca, quatre reflexions que enriqueixen encara més aquesta idea que tenim sobre allò que està passant en el cor de l'Església.

Us oferim quatre mirades, la primera de Teodor Suau, "*Primeres impressions*", una primera valoració atenta a un Papa que aporta novetats carregades de significació. La segona, de l'Hieromonjo Miquel, amb "*Què espera l'església ortodoxa del nou papa?*", la visió dels cristians no catòlics illencs, cansats de paraules. La terca de de Josep Amengual, titulada "*Blaquerna, de Papa a ermità*", una reflexió en clau històrica i actual sobre la renúncia de Benet XV. I, la quarta, d'Antoni Garau titulada "*Sigui bisbe de Roma*", una reflexió sobre el sentit pastoral del pontificat, esperant una figura menys clerical i més evangèlica.

PRIMERES IMPRESSIONS

Teodor Suau i Puig

Vaig veure la sortida dels cardenals i del Papa a la balconada per televisió, com cal. Al moment de dir el nom, em vaig distreure una mica, perquè estava pendent de donar el senyal als qui havien de tocar n'Eloi des del campanar de la Seu. I no vaig entendre molt bé el llinatge de l'elegit. Sí vaig sentir, però, el nom que havia triat. Francesc. Quina cosa més rara, em vaig dir. I tot d'una vaig afegir: començam bé.

Immediatament em vaig adonar que els locutors del canal que jo mirava, molt addictes a la causa, havien restat descol·locats. Totalment descol·locats. Es veia d'una hora enfora que no era el seu candidat. Justament, s'havien passat tota l'estona anterior repetint a tort i a dret que pràcticament era l'Esperit Sant el qui escrivia el nom del Papa a les paperetes dels cardenals. Per tant, tant si els agradava com si no, ara, havien de dir que era fantàstic. Vaig pensar: anam bé.

ALLÒ QUE NO AGRADA ALS

FONAMENTALISTES NOSTRES, ÉS BON SENYAL

Tampoc ho devia ser dels bisbes italians, que amb un sentit de l'humor florentí, enviaren una felicitació al Cardenal Scola..., per equivocació. Coses que passen, vaig seguir pensant, quan ho vaig saber.

El sector més fonamentalista de ca nostra no es pot dir que s'hagi alegrat gaire de l'elecció. Ja els va caure molt tort que Benet XVI presentàs la renúncia, tot i que amb ell estaven satisfets perquè els havia deixat dir la missa com abans: en llatí i d'esquena a la gent. Molt manco els agradà que el nou Papa contàs al cap de poc temps, que en ser elegit, el cardenal que seia al seu costat, emèrit del Brasil, li havia dit: "Recordi's dels pobres!". Els pobres no són dogma de fe. Ni formen part del depòsit! L'infern sí, que és el que a ells els agrada. Vaig seguir pensant: anam per bon camí. I el temps m'ha donat la raó: passats alguns dies després de tots aquests fastos, em vaig topar amb una persona que em preguntà: "Què tal el nou Papa?". Jo li vaig respondre: "Pens que bé". I ell: "Però, no s'hauria

Francesc I

de passar! No hauria de perdre la seva dignitat". Aleshores sí que he pensat: encara anam millor. És un criteri a tenir present: allò que no agrada als fonamentalistes nostres, és bon senyal. Molt bon senyal. Ja només falta que el Papa, qualsevol dia, doni la comunió amb la mà a les celebracions de la seva diòcesi, Roma. Llavors serà la catàstrofe: com es distingiran aleshores els bons catòlics dels que no ho són? Podem pensar amb tot dret: no ho tindrà gens fàcil aquest Papa.

El vespre mateix de l'elecció, a una tertúlia televisiva, algú que es presentà com a militant d'un partit, aportà el seu judici sobre el nou elegit, que era el que hom li preguntava. Amb tres frases ho va deixar enllestit: gens clar durant la dictadura argentina; homòfob; forma part d'una Església catòlica que, amb tota aquesta parafernàlia, mostra com es troba d'enfora de la gent. No hi havia dubte: aquest senyor de Roma, no tenia res a dir ni res a fer per regenerar el món, per altra banda tan necessitat de regeneració. Em va doldre. Em va doldre molt. Perquè venia d'algú que dedica la seva vida a la noble tasca de la política, tan necessitada de persones que aportin criteris per a l'acció transformadora. No sé si l'Església deu estar més enfora de la gent que els partits polítics. Tampoc m'agradaria gens que aquests hi estiguessin, enfora, perquè seria una pesta per a tots. Jo crec que una Església que suscita un tan gran interès a tot el món a l'hora de parlar del Papa, encara que sigui per dir que no se n'hauria de parlar tant, no deu estar tan lluny de la realitat com desitgen alguns. Que voldrien que ells i només ells i els seus, fossin els detentors de la veritat i de la bondat. Però vaig

continuar pensant: no anam malament. No anam malament, perquè això em fa pensar i em suscita una reflexió. D'on ve aquesta necessitat de destruir fins a l'arrel tot allò que no és meu? Fins a l'arrel: no dic que no hi hagi motiu més d'una vegada; gairebé sempre n'hi ha: som a l'època del fragment. Però, per què esmerçam tant de discurs per mostrar que tots els altres són una desgràcia? Com si només ens poguéssim afirmar suprimint i desautoritzant. Esborrant del mapa. A poc a poc es va creant una forma de veure la realitat caïnita: de la destructivitat.

SENSE PERDÓ NO HI HA HUMANITAT

Oblidam que Cain comença per fer un absolut del seu prestigi i acaba assassinant el pobre Abel, que desapareix de l'escena sense haver tingut temps de dir ni piu. I, allò que encara és pitjor, sense que ningú el defensi. Abel és una víctima típica: en estat pur. Perquè sense tenir culpa de res, mor pel delictes d'haver desagradat a algú més fort que ell. No hi ha judici. No hi ha enquesta sobre la culpabilitat/innocència. No hi ha possibilitat d'autodefensa. Només hi ha força bruta. Racionalitat de la violència. No us sona al que està passant entre nosaltres massa sovint? Jo crec, però, que l'actitud de Cain acaba en el suïcidi. No es pot mantenir una societat que només cerca brutor al preu que sigui per tal de desautoritzar fins a l'arrel. I desconeix el gris com a color normal de la vida. Sí: el gris, que vol dir mescla, confusió, mestissatge del bé i del mal. Destriar el bé del mal és el que correspon a la justícia i als dirigents de la societat.

Hi ha cultures que desconeixen el perdó. Crec que la nostra es va tornant una d'aquestes. Sense perdó no hi ha humanitat. Hi ha sols la camada, on el fort arriba sempre a menjar-se el dèbil. Perdó no vol dir de cap manera preterir la justícia. Tampoc vol dir oblit de l'ofensa. Ni passar de puntetes sobre el mal. Molt manco amnistia grollera i ofensora del pobre. Vol dir consciència que jo també puc fer mal als qui estim. Que no som innocent. Que ningú és innocent. Perdonar és recordar que la finalitat de la justícia és recuperar la víctima per a la vida, restaurar-la en el dret, obrir-li una nova possibilitat de felicitat. Però també, córrer el risc agosarat de crear oportunitats per a l'ofensor. Sobretot, justícia vol dir condemnar quan algú mereix ser condemnat. Però mai fer-ho sense haver comprovat acuradament la seva culpabilitat. I haver sospesat la malícia del fet objectivament, d'acord no sols amb allò que avui és considerat políticament correcte; sinó segons el dret. No estaria de més que en ocasió d'expressar

Francesc I

els nostres judicis sobre els altres, incorporàssim el coratge del perdó. Ens trobam tan necessitats d'homes i dones de bona voluntat, que una actitud integradora, gens fonamentalista, oberta a l'espurna de veritat i bondat que resta en tothom, em sembla necessària. Més que aquella que s'esforça per anivellar-nos a tots en la maldat. De fet, és aquesta una manera subtil de defensar la mediocritat: si tothom és dolent, quan jo ho som, no ho som tant. Sobretot, si això em du a la conclusió que no hi ha ningú bo, perquè tots tenim un mort en el nostre armari. I si no, ja ens encarregarem de posar-n'hi algun.

Tornem però al Papa: que n'he tret d'aquestes observacions, fins ara?

Només ho puc dir en la forma del desig: és massa prest. Però ho faré. Que sigui jesuïta, ja em va

Francesc I

bé. Em du el record del P. Arrupe i dels màrtirs nombrosos que han acumulat, sobre tot al segle XX, a tants llocs. De la tasca silenciosa, constant, feixuga en favor de les societats del tercer món, que ha suscitat les ires de tots aquells que voldrien que l'Església i els seus membres no sortissin de la sagristia. Què seria de molts països de l'Amèrica del Sud sense les universitats conduïdes pels membres de la Companyia? I de l'Índia? I del Japó? No crec que ningú pugui posar en dubte l'enorme esforç de conversió realitzat per aquesta institució a partir del Concili Vaticà II, superant la temptació del catolicisme edulcorat que tan bona acollida ha tingut entre nosaltres. El retorn dels cardenals a un home que simbolitza unes arrels en la tradició espiritual de l'Església em sembla un signe del temps a tenir en compte.

QUE TENGUI PRESENTS ELS POBRES

*EM SEMBLA L'HORIZZÓ ÚNIC DE
TOTA REFORMA POSSIBLE*

Voldria que el Papa seguís fidel a aquesta la seva vocació primerenca. Molts cercarem de fer-la nostra. Que s'hagi posat Francesc, també m'agrada: em recondueix a Assís, davant la tomba d'un pobre vertaderament pobre, reformador de l'Església com pocs i creador d'una tradició fantàstica d'humanitat, bellesa, amor intens pel Crist. Algú, Sant Francesc, que no és patrimoni exclusiu de la confessió catòlica, sinó que serveix de referent a

tants i tants homes i dones de bona voluntat que volen transparència en el ser, coherència en l'obrar, fidelitat de vida i passió d'amor. Voldria que el Papa ens hagués volgut indicar que aquest serà el seu camí. Molts el voldrem acompanyar.

Que tenguim presents els pobres em sembla l'horitzó únic de tota reforma possible. Altrament, perdrem el tren. No cal insistir massa sobre aquest punt: és la nostra gran vergonya, des de fa molts segles. I continua essent, des dels temps de Jesús i del Nou Testament, el criteri aportat per a discernir el grau de veritat de la comunitat cristiana i de cada un dels seus membres. Voldria que el Papa ens ajudàs a descobrir la bellesa d'una bona nova pensada i dita per als pobres, de la qual el primer predicador, el Crist, fou un pobre ajusticiat fora de la ciutat. Molts ens sentirem avergonyits i podrem demanar perdó per haver-ho oblidat.

Que hagi fet alguns petits gestos senzills d'acostament a la gent, i pel seu posat, em recorda Joan XXIII. I amb ell, uns temps que foren d'esperança. Bona esperança, que ens empeny a retrobar la convicció que allò que ha estat, pot tornar a ser. I que el que es sembla amb llàgrimes, té una bona collita a l'estiu proper.

Si hi continua fidel, molts ens sentirem rejuvenir per l'Esperit que bufa allà on vol i de tant en tant ens sorprèn. Que caigui malament a alguns, sobretot si són molts, ens ajudarà a l'autocrítica constant. No ens anirà malament.

QUÈ ESPERA L'ESGLÉSIA ORTODOXA DEL NOU PAPA?

Hieromonjo Miquel

El passat 13 de març, com tants milers i milers de persones, em trobava davant la televisió per veure qui era el nou papa de Roma. La primera imatge va ser una mica estranya, ni musseta, ni capa, faltava alguna cosa a la parafernàlia papal. Es veia com incomplet. De seguida, estranyat, vaig començar a quedar captivat per una manera de fer diferent del que estem habituats en un papa: el seu nom, el dubte si Francesc Xavier o d'Assís, va quedar de seguida dissipada per la seva actitud.

UNA MANERA DE FER DIFERENT DEL
QUE ESTEM HABITUATS A UN PAPA

La sorpresa va continuar davant les seves paraules: "Iniciem aquest camí de l'església de Roma que és la que presideix en la caritat totes les esglésies, un camí de fraternitat, d'amor i de confiança entre nosaltres". En cap moment es va referir a si mateix amb la barbaritat de "Summe Pontífex", únicament Bisbe de Roma, com el que és. Vaig prendre alè i em vaig dir "ja era hora". Sentir aquestes paraules d'un papa, sincerament, et sorprenen, però només són paraules, queda veure cap on va i com, en la relació amb les esglésies cristianes, i com a hieromonjo, amb l'ortodòxia, que és el que visc cada dia. Esperava gairebé ansiós l'entronització, per a l'homilia, veure la seva línia. No va fer falta esperar a l'inici de la missa, l'anunci que resaria a la tomba de Sant Pere, amb els patriarques, va ser una cosa gairebé al·lucinant, però quins patriarques? Eren aquells il·legítims que com a successors dels bisbes, que per creure que eren una mica més, fa ja alguns segles es van vendre al poder que Roma els oferia. Però la persona del Papa Francesc em continua captivant, per la seva manera d'obrar i de fer, em continua recordant aquell sacerdot que vaig poder saludar a Montision, sent jo un adolescent i que el record que me'n queda és el d'una bona persona que et dona l'amor així com l'ha rebut ell, aquest amor que fa trencar amb rígides estructures amb una naturalitat fora de lloc i tenint molt clar que és per amor, a Déu, i que el tracte amb els homes, com San Francesc, és per reedificar la seva església i mantenir-la una en l'amor i la humilitat.

Aquests dies m'han preguntat: Què espera l'ortodòxia del papa Francesc? Immediatament em vaig preguntar: per què hem d'esperar alguna cosa? Per què no espera ell alguna cosa de nosaltres? La simple pregunta ja denota una prepotència establerta del poder de Roma: "És la primera, l'única santa catòlica i apostòlica església", bajaranades gairebé mil·lenàries, Roma, creient és el tot en la fe, durant segles s'ha dedicat a modificar i canviar tot allò que li ha vingut de gust oblidant els preceptes dels set concilis que l'església ortodoxa s'ha esforçat a conservar i que sense canvis són el reducte de la fe.

L'Església ortodoxa ja no espera res de Roma, són massa anys de prepotència i quan tens molt clar que has conservat les bases de la fe, per què necessites els que se'n van anar i constantment s'han obstinat a allunyar-se? Però l'església ortodoxa té molt clar que el successor dels Sants Apòstols Pere i Pau a Roma hauria de tornar a ser el germà gran, aquell que hauria d'acudir sol·lícit a solucionar i apaivagar els problemes que en una gran família sorgeixin (no imposar la seva "Pontífica voluntat"). Tornar al primer mil·lenni, no en formes _seria ridícul_ però sí en contingut, tornar al sacerdoti d'homes casats, depositar els patriarques usurpadors dels autèntics patriarques que guarden la fe, recuperar el divorci si ha desaparegut l'amor, administrar els sagraments amb una coherència teològica (el primer és Crist, no l'home que és l'instrument de l'acció del sagrament i que ell s'ha arribat a creure que és el més important). Renegar d'aquesta infal·libilitat que és impossible que estigui reservada a un home, perquè només resideix en l'Església del primer a l'últim dels seus membres. Reconèixer que ell no és ningú, si no és amb tots els bisbes, que l'església no és piramidal, sinó assembleària, perquè ningú és més que ningú. Que el Pare és l'inici de tot i que d'Ell procedeixen el Fill i l'Esperit. Són moltes coses, totes esmenables, però des de la fe, no des de la prepotència. Però s'ha canviat tant, que és gairebé impossible tornar al sentit únic de la santa litúrgia, que és l'adoració a Déu, en comunió de les Santes Esglésies en l'amor. Com a ortodox, desitjaria que el Papa Francesc desfés tot el fet en l'últim mil·lenni, per poder dir que ell és el primer entre els Patriarques, per poder, veritablement, cridar que som Una, Santa, Catòlica i Apostòlica Església. Però tenint molt clar que qui ha canviat i modificat la fe, és Roma, l'única opció és tornar a l'autèntica fe, que conserva la Una Santa, Catòlica i Apostòlica Església, ortodoxa.

Em segueix agradant, donem-li temps, confiem i esperem. El pobre, el desvalgut, el necessitat. Que com sant Francesc reconstrueixi l'Església.

BLAQUERNA, DE PAPA A ERMITÀ

Josep Amengual i Batle

Papa Benet XVI

La dimissió del papa Benet XVI (febrer 2013)

La renúncia de Benet XVI és la primera d'aquest gènere en 2000 anys. Hom podrà estar-hi o no d'acord, uns es descabdellaran el cervell per descobrir els mòbils de la renúncia papal, i d'altres la prendrem, almenys per ara, tal com el seu protagonista l'ha justificada: simplement, el ministeri força complex del papat ja depassa les pròpies forces. Si aquest gest fos un antecedent, moltes qüestions quedarien aclarides. Per exemple, i per a la sensibilitat general, hom tocaria amb les mans que el senyor de l'Església no és el papa, i d'aquí vindria que el senyor del bisbat no és el bisbe, com no ho és de la parròquia el rector. Podríem acabar amb una cerimònia tan estantissa com ho és la de prendre possessió dels càrrecs. És una propietat o un servei?

En tot cas, el missatge més clar, que dóna la renúncia del papa alemany seria dir als catòlics que el Senyor de l'Església és el Ressuscitat. D'aquí, podríem passar de la concepció del papat com a poder, vers la justificació d'aquesta funció considerant-la realment com un ministeri, que dura, mentre les forces acompanyen la persona. Es tracta, per tant, d'un plantejament de teologia pràctica.

És cert que el papa pot ser exemplar en la malaltia; però ni Jesucrist va posar les primeres pedres perquè el que el representaria donàs exemple en el patiment, ni tampoc els electors trien un papa per allargar una vacant, que vindrà, però que ningú no considera saludable. I aquest perllongament pot arribar amb una senilitat o una malaltia interminables. Si així vénen les coses, en cristià hom les ha de prendre fins i tot amb gratitud. Però aquest no és l'objectiu del ministeri.

*PODRÍEM PASSAR DE LA CONCEPCIÓ
DEL PAPAT COM A PODER, VERS LA
JUSTIFICACIÓ D'AQUESTA FUNCIÓ
CONSIDERANT-LA REALMENT COM UN
MINISTERI*

Cal no confondre el sentit de les situacions. La decisió de Benet XVI pot induir a una reflexió sobre el que suposa que la mitjana de vida, en bona part de la terra, ha canviat sociològicament la humanitat. I, aquest fet hauria de tenir més conseqüències en molts vessants de la vida, del ministeri, dels compromisos, de la dedicació, de la duració de certs ministeris, etc.

Ramon Llull i la reforma del papat

Hom va discutir si Ramon Llull va compondre la seva novel·la *Blaquerna* abans o després que Celestí V (1294) hagués renunciat al papat, per tornar-se'n a l'ermita. Fet és que Mestre Ramon havia mostrat el seu projecte de reforma de l'Església en aquella obra l'any 1283. Onze anys abans que se fes realitat el seu ideal, ell l'havia descrit. A més, tot i que és probable que l'esmentat papa Morrone hagués arribat a dimitir, cal deixar establert que la seva renúncia va ser preparada, si no forçada, pel seu successor i els seus simpatitzants, Bonifaci VIII (1294-1303). D'aquí que el gest de Benet XVI sigui únic.

Sulmona 2010 - Benet XVI - Celestí V

En aquest sentit, el papa Blaquerna va ser un precedent de Benet XVI, també des de la renúncia i en l'opció per la vida contemplativa. Per l'opció transparent per Déu. Pel que pertoca a Mallorca, un dels nombrosos bisbes de gràcia, medievals, va emprendre un camí semblant. Ens referim al bisbe ermità de Miramar, Jaume Badia. És l'única plasmació històrica de l'ideal de Ramon Llull, que mostra com un bisbe o un papa culmina la seva vida en una ermita.

Les dimissions i destitucions de papes han estat moltes més de les que hom generalment pensa. No hi entrarem. El que ens abelleix remarcar és que el ministeri més global del cristianisme, que és el del bisbe de Roma, pertany a la història de l'Església.

És a dir, és un servei marcat per Déu, però no és diví. D'aquí que pugui admetre moltes maneres de ser interpretat en la vida diària, fins al punt que la creativitat i les exigències de la història poden conduir a formes insospitades. Per suposat, que no pretenc indicar que les transformacions possibles el desvirtuïn.

*TAL VEGADA PODREM ARRIBAR A
UNA NOVA SÍNTESI MÉS INSPIRADA
EN L'EVANGELI, I NO TANT EN
L'EMPERADOR ROMÀ*

Certament, hom ha enlairat el papat, i la política dels darrers segles ha pretès servir-li una independència. Certament el bisbe de Roma, i tots els altres, han de servir primer Déu, en el Crist. Però, si vora o abans de la independència els cristians exigim el servei evangèlic, senzill, pobre, proper, tal vegada podrem arribar a una nova síntesi més inspirada en l'Evangeli, i no tant en l'emperador romà.

Socialment, no és una dada demostrada que hagin estat principalment els monarques els que més han treballat per a la pau. M'abstindré de dir noms de polítics guardonats amb el premi Nobel de la Pau, per no caure en el sarcasme.

El gran repte de la pau en la humanitat ve de la pobresa; els banquers i els polítics, contra tot projecte, s'han convertit en els grans sembradors de fam i de desnonaments. A l'Estat espanyol encara no n'hi ha hagut cap que hagi volgut resoldre el problema de l'aigua, ni el de l'energia, ni el d'una producció competitiva. No oblidem que, amb el suport decidit de certs sindicats, el sector de les

Papa Benet XVI

exportacions compta amb la producció d'armes, com un dels factors que poden minvar una mica la crisi econòmica.

Ara bé, hom no arriba a comprendre com s'ho fan els ministres d'exteriors per salvar la «marca Espanya», en països en els quals importen bombes que porten aquesta etiqueta. Sí que tinc una mínima experiència de la vergonya passada en països en els quals persones i diners espanyols viuen la seva solidaritat evangèlica i/o pacifista, i es troben que els hospitals i les escoles que hem edificat amb esforç d'anys, són esbucats fulminantment amb armes espanyoles.

*UN PAPA HA DE SER MÉS SENSIBLE
ALS POBRES, ALS POBLES, QUE NO
ALS GOVERNS*

De part de qui es posa l'Estat? Un papa ha de ser més sensible als pobres, als pobles, que no als governs. Ha de tenir la llibertat dels pobres, que obliga a no comptar necessàriament amb els rics. N'hi ha moltes experiències reeixides. Una més podria ser la del representant més vistós de Jesucrist.

Els laics són possibles candidat a ser elegits papa

Unes reflexions que vaig enviar a la premsa diària, en certes persones varen impactar precisament perquè indicava que un laic, en aquest cas no una laica, pot ser elegit papa. Em varen demanar si no hi havia trampa. No n'hi ha. Es tracta d'una cosa tan antiga i conservadora, que és reconeguda pel Codi de Dret Canònic vigent, que ho recull de l'anterior codificació, etc.

*PER SER BISBE
DE ROMA S'HA
DE SER ORDENAT*

Laic i casat va triar Jesús de Natzaret el seu primer representant, que va ser Pere, i, per més gràcia, li va sanar la sogra. A mitjan segle III, Fabià també era laic, quan fou pres per succeir el bisbe de Roma Anter. I, com a pagès, és ben probable que fos casat. No seguiré la llista d'uns pocs papes, elegits quan eren laics. És clar, per ser bisbe de Roma s'ha de ser ordenat. Però aquesta qüestió no l'hem de resoldre els historiadors o els catòlics en general. La resol el mateix fet de l'acceptació de l'elecció.

És ben cert que ni la premsa, ni altres mitjans de comunicació, ni els cardenals electors no han donat mostres d'interessar-se per un candidat laic al

papat. Ara bé, no podria dir que, guiat per la minsa informació històrica de què dispòs, pensi que el laicat d'avui és menys preparat que el del segle III, o que el dels segles altmedievals, quan encara triaren un laic per ser papa.

El que importa és un retorn a la millor tradició eclesiàstica, que, en els moments decisius, no distingia entre clergues i laics. En el segle XXI s'imposa difondre una consciència cristiana, que consideri el baptisme com a font dels drets dels creients. No solament com a brollador de drets, sinó com a deu d'una nova mística del Crist, que és la que va conduir el papa Blaquerna vers l'ermita, en la qual vivia per a l'absolut, que és Déu.

*EL LAÏCAT LA MÍSTICA
QUE HA PRES EN LA VIDA
DE MOLTS CRISTIANS*

Si descobrim en el laicat la mística que ha pres en la vida de molts cristians, pot ser que, en uns quants anys, els electors dels papes, que no han de ser com els d'ara, podran descobrir que el colom es posa sobre algun laic, com va reposar sobre l'espalla de Fabià.

SIGUI BISBE DE ROMA

Antoni Garau Garau

Papa Benet XVI

Com poden imaginar els possibles lectors, jo encara no tinc el carisma de profecia. Tan sols, alguna vegada, analitzant els fets o la petita realitat, solc endevinar què ens pot arribar, sigui un poc de sol o una petita barrumbada. Així, just quan el Papa Benet proclamà la renúncia a la seu romana, només vaig pregar tornar a les fonts més tradicionals, però no a les del barroc de fa pocs segles (que és la tradició reclamada per la majoria que es diuen “tradicionalistes”!). Sinó a la de més enfora, i que, oh miracle!, és la que indica fins i tot el sant Codi Romà. I que, també, petit miracle, fou pràcticament la primera lliçó que ens recordà el novell bisbe romà, allà dalt la balconada petrina, ja amb el nou nom de Francesc. Així vaig poder escriure: “Del pròxim Papa, desitjaria en primer lloc que fos el que primer ha de ser (i que ha recordat en primer lloc, en la seva renúncia, el Papa Benet XVI): Bisbe de Roma. Que exercís el ministeri petrí d’una forma senzilla i directa. Amb totes les possibilitats i limitacions dels cristians que té encomanats a l’església de l’apòstol Pere.

En segon lloc, que ho fes d’una manera real i sense les possibilitats d’un poder que capgira la paraula i el testimoni que ens pugui enfortir i animar. Que sigui conscient que la seva “imatge” no ajuda gaire a tirar endavant a tantes parròquies i esglésies arreu del món. No comptam amb tanta de gent que s’ofereix per a lluir en unes celebracions tan solemnes. Molts de capellans hem de servir més d’una parròquia i hem d’anar a distints llocs, i la gent no entén com a Roma / al Vaticà n’hi ha tants que “només” fan embalum. No podem dir una paraula

contra les temptacions de tots temps (ho escoltam cada primer diumenge de Quaresma) si veim tanta pompa i parafernàlia i vestimenta que, en lloc de donar llum, encara enlluerna més.

*TANTA POMPA I PARAFERNÀLIA I VESTIMENTA
QUE, EN LLOC DE DONAR LLUM, ENCARA
ENLLUERNA MÉS*

Jo només demanaria aquest servei directe i senzill. A partir d’aquí, segur que tota l’altra problemàtica, molt més important i de fons, també l’aniria trobant i, com tots, també la tindria en compte cercant les respostes. Basta llegir el final del darrer llibre del bon teòleg Rovira Belloso, “Déu fa créixer les persones”, per trobar-nos un llistat de propostes, i que tothom (bé, gairebé tothom!) creim que no són cap impossible.

I, si voleu un poc més concret, ara que a Mallorca també estrenam Bisbe: valorar i responsabilitzar tots els recursos humans amb què podem comptar (dones, diaques permanents, capellans “secularitzats”, homes i dones formats i adults en la fe, etc.); nomenament dels bisbes sense la figura política del Nunci o els acords eclesiàstics d’altres personalitats; com viure i compartir i transmetre la vivència de seguir i viure com Jesús si (gràcies a Déu!) ja no som cristiandat; com ésser significatius i creïbles en el que feim i deim, i poder comunicar aquesta paraula sense imposar-la però sí com una exigència del nostre servei humanitzador des de Déu.

Vaticà

Finalment, no em sabia gens de greu, tot el contrari, que el Papa Benet XVI ens fes el darrer servei eclesial dient-nos el seu somni d'Església i la seva darrera carta fos entorn de la fe. I moltes gràcies pel seu darrer servei.”

Fins aquí aquell escrit. Ara, ja amb un parell de dies farcits de gests i paraules, el meu prec és ben senzill: no es tracta tant de fer com de desfer. No es tracta tant de posar com de treure. Afegits i afegitons. Honors i poders. Vestimentes i guarnicions. Massa criats i pocs servidors. Dicasteris i banques.

*SER NOMÉS I EN PRIMER LLOC
BISBE DE ROMA*

Si fins el dia d'avui fer el que ha fet ha provocat tant d'entusiasme i empeltat esperança a tanta gent..., tots ens hem de demanar: què ha fet d'extraordinari?, o és que no estam acostumats que el papa actuï d'una manera normal: paraules entenedores; ser només i en primer lloc Bisbe de Roma i, des d'aquest ministeri, fer el servei de la unitat en la caritat; donar besades de tendresa i acostar-se a discapacitats, resar junts com a germans, posar-se sabates gastades, mostrar la mateixa creu estimada...

Què passarà quan realment faci altres passes, arraconi poders i servilismes, retorni el bell somni de l'evangeli? Podrà? Són preguntes que també ens feim i que, ben segur, el faran patir (i patirem). Només dues propostes clares i civils, sense tocar per res cap teologia o catecisme clàssics.

I si decideix que la famosa “banca vaticana” s'agermani i desaparegui i reneixi en una ja existent “banca ètica”? I si ens demana a tots que també posem els diners eclesials en aquesta banca ètica? ¿No seria capgirar un poc o bastant el nostre capital en beneficis solidaris? Qui gosarà dir que és impossible? No allunyaríem així poders i altres temptacions?

I no caldria fer un clar i total estudi dels recursos humans que hi ha en tants ministeris (crec que al Vaticà els anomenen dicasteris) o departaments centrals i veure per què, com, si fa falta, quines persones, cardenals o bisbes o..., només homes i dones capaços i bons treballadors?

*I SI DECIDEIX QUE LA FAMOSA “BANCA
VATICANA” S'AGERMANI I DESAPAREGUI I RENEIXI
EN UNA JA EXISTENT “BANCA ÈTICA”?*

Avui mateix m'ha arribat el darrer número d'una revista eclesial, tota plena de valoracions i bons desitjos. Molt bé. Gairebé tots hi estaríem ben d'acord amb la majoria. Com, supòs, també amb els meus. Però som en aquest temps de Setmana Santa i prest serà Pasqua. Potser les darreres setmanes de quaresma han estat massa “pasquals”. I potser hàgim de recórrer el temps litúrgic a l'inrevés. Per anar fent camí senzill i convertits tots. Tant de bo, i ara sí en el temps que pertoqui, arribem bé i com cal a la cova de Betlem, i sempre amb l'escalfor del bou i de la mula tan franciscanes.

MEMÒRIA I SIMBOLOGIA REPUBLICANA

Passejada per la Palma vuitcentista

Catalina Martorell Fullana

És molt corrent associar la ideologia del republicanisme amb el període de la II República, però aquestes idees ja havien arrelat amb força al llarg de tot el vuit-cents. Des de la Revolució de Setembre de 1868 el republicanisme va tenir un cert pes dins la política i societat mallorquina. Evidentment no fou gens fàcil combatre l'hegemonia clerical i caciquista de la Mallorca del s. XIX però no escau en aquesta article fer una anàlisi sobre aquest tema sinó que més aviat el que volem és recordar el passat del republicanisme històric a la ciutat de Palma i rescatar de l'oblit la memòria d'un temps de canvis, de revolució i d'il·lusions.

DESPRÉS DE LA GLORIOSA, ELS
REPUBLICANS TINGUEREN OPCIONS
DE PARTICIPAR EN DISTINTES INSTITUCIONS

Per fer-ho ens hem de traslladar a la meitat del vuit-cents, quan el republicanisme es féu un lloc en la vida política local. Després de *la Gloriosa*, els republicans tingueren opcions de participar en distintes institucions i amb això intentaren desenvolupar el seu projecte polític, que passava per l'establiment d'una democràcia a través del sufragi universal, llibertats bàsiques com les d'expressió, associació, etc., igualtat social, l'establiment d'una república, la defensa d'un model territorial federal i no pas centralista, la laïcització de la societat, etc. Durant el seu govern, tant a l'Ajuntament, a la Diputació o al Parlament –sobretot durant la I República (1873)– les seves polítiques es feren realitat i Mallorca experimentà canvis notoris. De tots aquests canvis la ciutat de Palma guarda alguns records que pretenem recuperar a manera de passejada.

Un primer espai és la plaça de la Reina, on antigament hi havia l'estàtua d'Isabel II, que amb l'arribada de la notícia del triomf de *la Gloriosa*, fruit de l'agitació revolucionària, el poble enderrocà, com a símbol de derrota dels Borbons i triomf de la revolució. En el seu lloc s'hi plantà un arbre simbòlic per commemorar la proclamació de les llibertats.

Cementeri de Palma

Un altre dels indrets que ens remeten a aquella època és la placa commemorativa als agermanats que hi ha a la plaça del Rosari. El 1870 els republicans federals reivindicaren els agermanats com a símbol de la lluita per la democràcia.

El febrer d'aquell any hi hagué una gran manifestació en la qual participà gent de tots els pobles. Això provocà la crítica dels sectors conservadors. Josep Maria Quadrado, que en aquells moments dirigia *La Unidad Católica*, intentà desmitificar aquest fervor cap a les Germanies i publicà un discurs que destruïa el mite.

Si avui passem per la plaça del Rosari podem observar la placa, que diu així: *Al primer instador del beneficio común Juan Crespí, peraire, y los primeros iniciadores de la idea democrática en Mallorca, que congregados en este sitio resolvieron vindicar los derechos del pueblo, levantándose en armas para defenderlos con sus vidas, el día 7 de febrero de 1521. Dedicada esta lápida conmemorativa el primer ayuntamiento popular de Palma, 7 de febrero de 1870.*

ES TREBALLÀ INTENSAMENT PER A LA
LAÏCITZACIÓ DE LA SOCIETAT I L'ELIMINACIÓ
DEL PODER DE L'ESGLÉSIA

Un altre espai que té a veure amb la memòria republicana és l'església de Sant Nicolau.

Sant Nicolau

L'anticlericalisme fou una de les característiques principals del republicanisme del vuit-cents. Es treballà intensament per a la laïcització de la societat i l'eliminació del poder de l'Església. L'ajuntament republicà deixà de participar en les celebracions religioses i de sufragar-les. El juny de 1869, després que l'ajuntament republicà suprimís les ajudes a les festes religioses, s'havia de celebrar una festa en honor a la Beata Catalina Tomàs sufragada pel poble. Per aquest motiu s'il·luminà la tradicional pedra que hi ha en el mur de l'església de Sant Nicolau que dóna a la plaça del Mercat; a més d'il·luminar-se s'hi col·locà una taula adornada amb flors i candeles. Durant la nit desaparegué la taula i això va crear un gran rebombori entre la població. No es sabia si havia estat un acte de burla anticlerical, però sembla que la mesura fou ordre del batlle popular i, a causa dels enrenous, es decidí tornar a col·locar aquella taula.

EL 1872, QUAN MORÍ, L'ESGLÉSIA ES NEGÀ
A DONAR-LI SEPULTURA, JA QUE L'HAVIA
COMBATUT FERVOROSAMENT

Aquests xocs contra l'Església foren tan forts que quan morí un dels principals propagandistes del republicanisme a Mallorca –Miquel Quetglas Bauzà, que havia estat un dels pares del republicanisme–

Enderrocament l'estàtua a Isabel II

es tornaren a evidenciar les distàncies entre ambdós mons. El 1872, quan morí, l'Església es negà a donar-li sepultura, ja que l'havia combatut fervorosament. Ell mateix havia publicat una obra, *La cuestión religiosa*, criticant el seu poder.

ELS REPUBLICANS FOREN UNS
DELS DEFENSORS DE L'EIXAMPLE

Un espai important de visitar és la tomba – situada a la part alta del cementiri – que li dedicà el poble (mitjançant una subscripció, després d'un enterrament en el qual participaren més de 30.000 persones) a la part no catòlica del cementiri, on alçaren un gran obelisc a la seva memòria. D'ell també en resta un nom de carrer –el carrer de Quetglas– ubicat a Santa Catalina, primer eixample projectat el 1869. Els republicans foren uns dels defensors de l'eixample i ja des de ben prest criticaren l'ofegament que patia la ciutat d'intramurs i, en aquest sentit, propugnaren el primer enderrocament de les murades el 1873. D'aquest primer enderrocament a la zona de les Drassanes avui ens en queda la porta vella del Moll, que es conservà i que podem contemplar a devora l'edifici del Consolat de Mar. En fi, proposem una passejada pel que encara roman dret d'aquella època de revolució.

2013 BOSTON MARATHON

Tomeu Estelrich

El passat dilluns 15 d'abril, a les 14.50, la meua dona, el meu fill de vint mesos i jo ens trobàvem al centre de Boston. Vàrem sortir de ca nostra a les 10.30 del matí. Agafàrem la línia taronja del metro (que a Boston es diu «T») en direcció al centre. Teníem una cita a un edifici federal per prendre les nostres mesures biomètriques. El «T» anava gairebé buit. «Normal –vàrem pensar–, tothom ja deu esser al centre, preparant-se per veure arribar els primers corredors de la maratón». A les 12.30 ja havíem acabat les feines. Feia un dia ideal per passejar. Així que vàrem decidir menjar un tros de pizza en el primer antre que trobéssim i apropar-nos al North End per assaborir un «cannoli» en una de les pastisseries més famoses de Boston, el Mike's Pastry. Quan vàrem acabar el pastís, decidírem caminar un poc més, travessar el districte financer, i agafar el «T» a Downtown Crossing per tornar a casa. Vàrem entrar a l'estació, férem cent passes en direcció al tren, i, inesperadament, la Policia, amb un nerviosisme inusual, ens manà sortir. Confusos, pujàrem les escales, sortírem, i continuàrem caminant fins a l'estació següent, Park Street. Evidentment, l'estació estava tancada i cap dels treballadors que impediè l'accés no en sabien donar raó. A mesura que ens endinsàvem en la ciutat i ens aproximàvem a Copley Square –lloc on es trobava ubicada la meta

d'arribada de la maratón–, el caos augmentava per moments. Les ambulàncies no s'aturaven de passar, la presència policial era visible a cada cantonada i la gent mirava els mòbils de manera inusual.

*ENS VA DIR QUE PAREIXIA QUE HAVIA
EXPLOTAT UNA BOMBA A COPLEY*

En un moment determinat vàrem demanar a un jove si sabia què passava. Ens va dir que pareixia que havia explotat una bomba a Copley. Pocs minuts després vàrem sentir una altra explosió. Era la segona bomba, que la Policia feia explotar de manera controlada. És clar, nosaltres no sabíem res de tot això. Només sabíem que, fos el que fos el que estava passant, era seriós. Vàrem accelerar el pas. La Policia no s'aturava de dir que ens n'anéssim a casa. Les estacions de «T» estaven tancades, agafar un taxi era impossible, així que caminàrem. Tres hores després arribàvem a ca nostra. Els tres dies següents varen ser tensos. Es va establir un triangle policial al centre de la ciutat que impedia l'accés a tots els no-residents. De tant

en tant, l'FBI donava informació sobre l'atemptat sense precisar gaire detalls. Però el dijous 18 d'abril la cosa va canviar: a les 17.20, l'FBI va fer públiques les imatges dels dos sospitosos. Tan sols cinc hores després, a les 22:30, els mitjans de comunicació donaven la notícia d'un policia ferit al MIT (Massachusetts Institute of Technology) –uns minuts més tard moria a un hospital proper. En qüestió de minuts es va reportar el robatori d'un Mercedes quatre per quatre. Se'ns va comunicar que la Policia estava seguint el cotxe fins a Watertown, una de les ciutats frontereres amb Boston. Devers la 1.00 del divendres, els mitjans de comunicació varen informar que els dos sospitosos del Mercedes s'havien enxarxat en un tiroteig amb la Policia i que havien fet esclatar una bomba. Poc després ens varen comunicar que un oficial del Massachusetts Bay Transportation Authority i un dels sospitosos havien estat ferits de gravetat.

*«NO OBSTANT AIXÒ –CONTINUA DIENT–,
ARA S'OBREN LES GRAN PREGUNTES DEL
PERQUÈ I DEL QUI HI HA AL DARRERE»*

El sospitós fou transportat a l'hospital Beth Israel, on morí poc després. Sobre les 7.00, l'FBI va informar que el sospitós que havia aconseguit escapar amb el Mercedes es diu Dzhokhar Tsarnaev, té 19 anys, és d'origen txetxè, i resident a Cambridge des de fa uns deu anys. Cinquanta-cinc minuts després ens varen informar que el sospitós mort era germà

de l'anterior, nomia Tamerlan Tsarnaev i tenia 26 anys. En aquest moment es va demanar a tots els residents de Boston que no sortíssim de les nostres cases. Harvard, MIT, Boston College i altres universitats de la zona varen tancar les portes. Es va demanar als estudiants que no sortissin de les residències i als professors que no fessin classe.

El transport públic es va cancel·lar i els serveis de taxi es varen prohibir en la majoria de barriades de la ciutat. Es respirava en l'ambient nerviosisme i expectació, propi de l'estat d'excepció en què es trobava la ciutat. Carrers deserts, sorolls constant de sirenes en la distància, i imatges per Internet de l'impressionant dispositiu policial ens revelaven un Boston desconegut. Tot i això, el sospitós no apareixia. A les 18.50 el Governador Deval Patrick va aixecar el toc de queda. Gràcies a això, un veí de Watertown surt de ca seva i veu rastres de sang en l'embarcació que té apuntalada al seu pàrquing. La Policia acordona la zona. A les 19.30 l'FBI ens comunica que han localitzat el sospitós. A les 20.45 la Policia de Boston tuiteja que han agafat el sospitós: «Sospitós en custòdia. Oficials rastregen la zona. Manteniu-vos en contacte per a més informació». A les 21.45 la Policia convoca una roda de premsa en què se'ns diu que Dzhokhar ha estat traslladat a un hospital de la zona i que la seva condició és crítica. A les 22.00, el president Obama compareix davant les càmeres de televisió per dir que la captura dels sospitós tanca «un important capítol d'aquesta tragèdia». «No obstant això –continua dient–, ara s'obren les gran preguntes del perquè i del qui hi ha al darrere».

Evidentment, després de viure tots aquests esdeveniments, un no en surt indiferent. Vet aquí algunes reflexions que m'han anat sorgint al llarg d'aquest dies. Per sistematitzar-les, les dividiré en tres grups. El primer grup és d'índole «personal». I és que estar físicament tan a prop d'aquests incidents, de ben segur que et fa pensar en la fragilitat de l'existència. Et fa ser conscient que el que va passar a Martin Richard, a Krystle Campbell, a Lu Lingzi, o als més de cent quaranta ferits, hauria pogut passar a qualsevol membre de la teva família, o a tu mateix. De fet, encara que sigui purament anecdòtic, vint-i-quatre hores abans de l'explosió, la meua dona, el meu fill i jo mateix estàvem dinant en un restaurant a menys de cinquanta metres d'on va explotar la bomba. I, posats a parlar de futuribles, si en aquell ominós dia de la marató no haguéssim anteposat el pastís a l'espectacle, probablement el que ara us estic contant tindria tons molt diferents dels que té ara. Així de fàcil pot canviar una vida, o acabar per sempre! Un segon grup de reflexions té relació amb el fenomen «mediàtic». El dia següent a la captura de

Dzhokhar, *The Boston Globe* va publicar un article titulat: «In Boston, are we living in a movie?» ('Vivim en una pel·lícula a Boston?'). I és que la situació ho semblava. Tots els residents d'aquesta plàcida ciutat vàrem ser participants actius, en primera línia, dels incidents desagradables que estaven succeint: explosions, confusió, acordonament de carrers, nombrós personal policial i militar pels carrers, sensació que tot el món tenia la mirada fixa en nosaltres, correus electrònics de familiars i amics demanant si estàvem bé, helicòpters sobrevolant constantment la ciutat, toc de queda a les cases i cerques policials porta per porta. De sobte «nosaltres» érem la notícia, «nosaltres» érem els actors, «nosaltres» contàvem la història.

CADA VEGADA ESTEM MÉS A PROP DEL QUE
MOSTRA LA PEL·LÍCULA MATRIX

És més, des del moment en què varen esclatar les bombes, la realitat «més real» (si se'm permet l'expressió) era la mediàtica. «Més real» que el que passava a les nostres famílies, «més real» que el que passava a les nostres cases, «més real», fins i tot, que la talent que sentíem en el nostres estómacs era el que se'ns comunicava per la ràdio, la televisió o Internet. De sobte, la quotidianitat immediata va passar a un segon pla, i la realitat contada, escrita, mostrada o tuitejada assolí la primacia. Però això no

és tot... Un aspecte que a poc a poc va anar cobrant importància i rellevància al llarg dels esdeveniments esmentats és el que podríem anomenar «la-cada-vegada-més-important-naturalesa-mediàtica-de-l'home-contemporani». I és que, de sobte i sense adonar-nos-en, tots ens convertírem en col·laboradors policials o en periodistes acreditats.

El dia de la maratón, per exemple, l'FBI va demanar a la ciutadania que enviés tota la informació que cregués pertinent a una adreça electrònica. En cosa de poques hores, els agents tingueren accés a milers de fotografies i vídeos. S'hi pogué reconstruir Copley Square des de tots els angles possibles i seguint una cronologia lògica processual. D'altra banda, durant la llarga persecució del segon sospitós per Watertown, la majoria de cadenes de televisió i ràdio varen contactar, o ser contactades, per residents que vivíem a prop dels tirotejos. Aquests, amb els mòbils, les tauletes o les càmeres digitals, passaven imatges del que estava passant al carrer, just al davant dels seus domicilis, en temps real.

En un moment determinat la Policia va haver de demanar a la ciutadania que no passés més informació als mitjans informatius per eliminar la possibilitat que el sospitós estigués «massa assabentat» de les tàctiques seguides. Sens dubte, si se'm permet una llicència cinematogràfica, cada vegada estem més a prop del que mostra la pel·lícula *Matrix*: tot ciutadà, en el moment més insospitat, pot convertir-se en un informant, o en un agent, del sistema. Finalment, un altre grup de reflexions

relacionat amb «el fet en si mateix». Evidentment és un poc prest per donar explicacions conclusives sobre el que «realment» va passar, o sobre els motius que varen impulsar els germans Tsarnaev a posar la bomba. No obstant això, basant-me en la informació de la qual dispòs, no puc deixar de connectar el cas de Boston amb el que fa gairebé dos anys va passar a Noruega. Com sabem, Anders Behring Breivik, el 22 de juliol de 2011, va col·locar una bomba al centre d'Oslo i posteriorment va trotejar, i va matar, 76 persones a l'illot d'Utoya.

*LES RAONS IDEOLÒGIQUES QUE
MOTIVAREN L'ACTE SÓN, SEGONS DADES
DE L'FBI, DE TIPUS RELIGIÓS I POLÍTIC*

Com en aquell cas, el de Boston també sembla ser un cas aïllat de violència, comès per un individu ideològicament i mentalment trastocat. I parl d'individu –i no pas d'individus, en plural– perquè cada vegada sembla més probable que el principal incitador dels esdeveniments delictius va ser el germà gran. El petit (de tan sols 19 anys!) simplement el va seguir. Les raons ideològiques que motivaren l'acte són, segons dades de l'FBI, de tipus religiós i polític: Tamerlan era un «seguidor de l'Islam radical i un fervent creient», que, des de 2010, estava preparant la seva sortida dels EUA per «unir-se a grups clandestins no especificats», puntualitza el comunicat oficial. Altres fonts apunten, com a detonant de l'incident, la seva infelicitat: «No tinc ni un sol amic Americà, no els entenc», va publicar

Tamerlan recentment a una coneguda xarxa social. Finalment, altres mitjans suggereixen que l'incident fou causat per la creixent intransigència i la ira de Tamerlan, i posen com a exemple les agressions constants contra la seva al·lota (cristiana de religió), i contra l'imam de la seva mesquita, que s'atreví a comparar el profeta Alà amb Martin Luther King Jr.

En resum, pareix que els incidents de Boston, com els de Noruega, foren un cas aïllat, perpetrats per un individu radicalitzat per una lectura ideològica i religiosa de la realitat en la qual vivia.

Ara bé, si això és així, em vénen a la ment els comentaris de Slavoj Žižek sobre el cas noruec. Segons aquest filòsof i comentador social, el que va succeir a Utoya ha de ser llegit en connexió amb la crisi cultural en què es troba Europa. Per a ell, Anders Behring Breivik no és més que un símptoma, una conseqüència, un producte del que s'amaga per davall del malestar de la nostra cultura.

*ÉS LA PARANOIA GENERALITZADA
CONTRA EL MÓN MUSULMÀ QUE
ES RESPIRA A TOT ARREU*

Si això és així, crec que és lícit establir una connexió amb el que passà a Boston, i demanar-nos: És també el cas Tsarnaev un cas paradigmàtic de la crisi que està passant als EUA? Són la tristesa, la solitud i l'aïllament dels immigrants la causa de reaccions incontrolables de violència? És la paranoia generalitzada contra el món musulmà que es respira a tot arreu el que va impulsar Tamerlan a fer el que va fer? És el cas Tsarnaev un exemple d'una modernitat tardana, de cada vegada més feble i líquida, que reacciona desproporcionadament a certs estímuls amb actes de cada vegada més rotunds i sòlids? Són els germans Tsarnaev (com indicava una pancarta fora de l'hospital on fou ingressat el menor) realment uns «monstres del sistema»? I si ho són, quin tipus de «monstres»? Dels «clàssics», que utilitzen el terror per mantenir un suposat ordre preestablert i immutable; del «moderns», que obeeixen cegament un líder sinuós i turmentat; o dels «postmoderns», que actuen autònomament seguint els propis impulsos i sentiments? Si el nostre cas és del tercer tipus, ens podem posar a tremolar...

Contra aquests «monstres» la societat no té defensa possible, ja que les motivacions que els impulsen són irracionals, les intencions que els mouen impenetrables, les direccions que segueixen indetectables, les decisions que prenen, massa ràpides per ser corregides, i les accions que en surten, incontrolables.

QUÈ PASSA A MALI?

Enric Gonyalons Sureda

Actualment, quatre crisis de diferent índole però relacionades entre si assolen Mali. Per una banda, una crisi política, arran del cop d'estat militar del març del 2012, que s'excusava en la crisi de seguretat que sofria el país, amb un exèrcit mal equipat, amb divisions internes i molt reduït (uns 7.000 homes), és a dir, un exèrcit incapaç de defensar tot el territori. Aquesta situació va degenerar en una crisi territorial amb la caiguda del nord de Mali i la divisió del país en dos, la qual cosa, entre d'altres conseqüències, va agreujar la crisi alimentària del Sahel malià, que passava a ser també una crisi humanitària, amb quasi 400.000 desplaçats interns i uns 150.000 refugiats.

En aquest article, emperò, ens centrarem en el conflicte armat malià, que fins a la intervenció francesa del principi de l'any mantenia, de *facto*, el país dividit.

QUASI 400.000 DESPLAÇATS
INTERNES I UNS 150.000 REFUGIATS

És impossible entendre la situació actual sense fer referència a les seves causes que, interrelacionades entre si, han desembocat en un enfrontament armat. En primer lloc, caldria destacar les reivindicacions històriques de la població tuareg del nord de Mali, que ha dut a terme diverses revoltes per reclamar una àmplia autonomia o la independència, major participació a l'Assemblea Nacional, el compliment dels acords de pau i en contra de la discriminació del nord causada pel centralisme de Bamako, la capital de Mali. Es tracta, per tant, d'un conflicte polític, i l'MNLA –Moviment Nacional d'Alliberament de l'Azawad–, grup armat nacional i laic, és la principal organització que representa aquestes demandes.

Per una altra banda, no podem entendre el conflicte sense analitzar la proliferació del gihadisme. Un fenomen recent al nord del país i importat de l'exterior, que en les seves arrels ens condueix a la guerra civil algeriana (1991-2002) quan els diferents grups integristes, que volen estendre la gihad i implantar la xaria, amb el pas del temps i pressionats per l'exèrcit algerià van arribar a traslladar el seu campament base del sud d'Algèria al nord de Mali. En aquest cas, es tracta d'un conflicte religiós provocat pels grups armats internacionals

AQMI

AQMI – Al Qaeda del Magreb Islàmic– i MUYAO –Moviment per a la Unitat i la Yihad a l'Àfrica Occidental–, una escissió d'AQMI, i el grup armat nacional tuareg Ansar Dine, que significa Ajudants de la Religió Islàmica o Defensors de la Fe.

Finalment i com a detonant, cal assenyalar que l'arsenal militar de Gaddafi, després de la guerra civil líbia (febrer-octubre 2011), va alimentar els conflictes de la regió, armant els grups esmentats, a més de la tornada a Mali d'una part de legió tuareg de l'exèrcit libi.

La conjunció d'aquestes tres causes, en un marc territorial d'extrema pobresa i malestar social, creen un context molt propici perquè esclatés un aixecament armat.

Així doncs, a mitjan gener del 2012, l'MNLA, en aliança amb Ansar Dine, que alhora té una estreta relació amb AQMI i MUYAO, s'aixecaren en armes i cap al març ja controlaven un terç de Mali. Aquesta situació de tensió a Bamako va degenerar en un cop d'estat militar, que va causar confusió a les principals ciutats del nord i l'exèrcit es va replegar cap al sud sense presentar gaire resistència davant l'envestida tuareg. A l'abril, tot el nord de Mali es trobava sota control de l'MNLA i dels principals grups armats islamistes, que negociaven entre ells i declaraven la independència d'Azawad (estat de fet del nord de Mali). Passaren els mesos i la tensió

AQMI

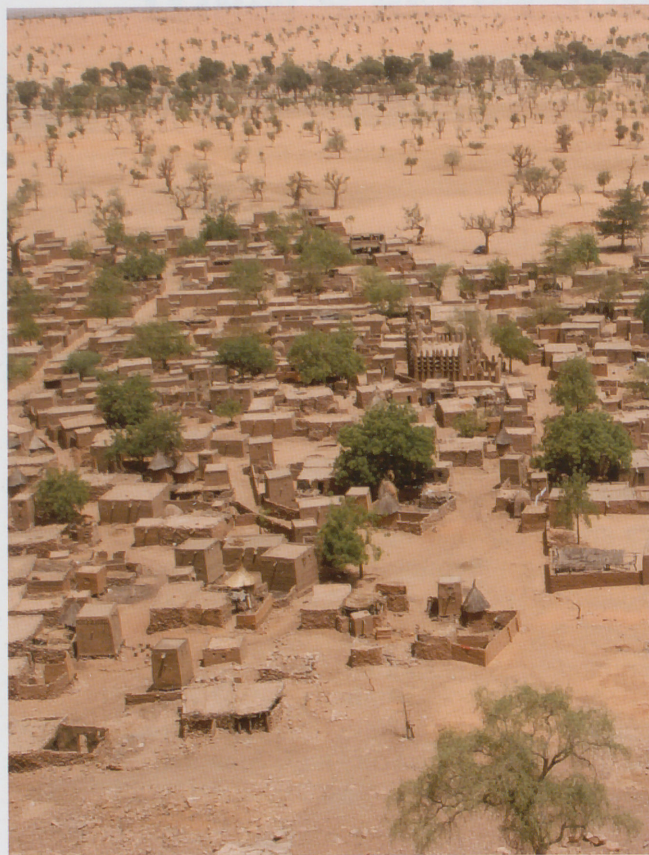
ideològica entre l'MNLA i els tres grups islamistes (AQMI, MUYAO i Ansar Dine) va créixer, fins que al mes de juny els islamistes varen expulsar l'MNLA de les principals ciutats del nord, i per tant, segrestaren el que en un inici fou una rebel·lió tuareg i crearen un condomini islamista al nord del país on s'aplicava la xaria.

*ALGUNS ANALISTES DEL CONFLICTE
CONSIDEREN QUE TAMBÉ HI HA
INTERESSOS ECONÒMICS*

Aquesta situació es mantingué fins al gener del 2013, moment en què els islamistes crearen la línia imaginària que separava el nord i el sud de Mali i avançaren cap al sud en direcció a la capital.

En aquest moment el president interí de Mali va demanar ajuda urgent a França, que respon positivament a aquesta demanda sota un triple pretext: evitar que els islamistes agafin el control complet de l'Estat, per la seguretat europea i per protegir els 6.000 francesos que viuen a Mali.

Tot i els motius oficials, alguns analistes del conflicte consideren que també hi ha interessos econòmics, estratègics i geopolítics ocults. Igualment, un altre

Mali

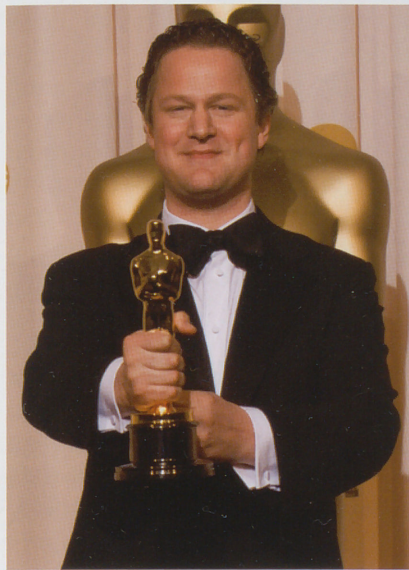
tema polèmic és que tot i que França justifica la seva presència com a resposta a una demanda del govern malià, aquest no té legitimitat constitucional atès que és fruit d'un cop d'estat.

La intervenció francesa estarà acompanyada per l'exèrcit de Mali i molts altres països de l'Àfrica Occidental en el marc de la "Missió internacional de suport a Mali sota el lideratge africà (AFISMA)", que fou aprovada el desembre del 2012, a més del suport logístic de diversos països de la UE, dels EUA, el Canadà i el Japó.

*FRANÇA JUSTIFICA LA SEVA
PRESÈNCIA COM A RESPOSTA A
UNA DEMANDA DEL GOVERN MALIÀ*

En poc més d'un mes de combats, les principals ciutats eren alliberades del control islamista. Actualment, s'hauria passat d'una primera fase de guerra oberta a una segona fase de guerra de guerrilles, amb l'exèrcit francès i txadià combatent els islamistes a les muntanyes del nord-est del país, mentre que França anuncia que durant el mes d'abril retirarà el seu exèrcit per a ser substituït per una missió de pau de les Nacions Unides.

EL CINEMA ALEMANY: DAS LEBEN DER ANDEREN (LA VIDA DELS ALTRES, FLORIAN HENCKEL VON DONNERSMARCK, 2006)

Florian Henckel von Donnersmarck

En els darrers vuit anys la presència de pel·lícules germàniques als cinemes de les Balears ha estat molt escassa, gairebé es pot parlar de sequera: *Der Untergang* (El hundimiento, Oliver Hirschbiegel, 2004); *Sophie Scholl. Die Letzten Tage* (Marc Rothemund, 2005) *Sommer vorm Balkon* (Verano en Berlín, Andreas Dresen, 2005); *Kebab Connection* (Anno Saul, 2005) o *Elementarteilchen* (Las partículas elementales, Oskar Roehler, 2005).

Justament el primer i el darrer film dels tot just esmentats, ensems amb *Das Leben der Anderen*, són una molt bona mostra de fins a quin punt la filmografia alemanya és una de les més destacables d'Europa actualment. També Oliver Hirschbiegel i Florian Henckel von Donnersmarck varen fer el salt fora del cinema alemany.

El primer va realitzar a Hollywood *The Invasion* (Invasió, 2007), interessant però excessivament asèptica versió nova de la novel·la *The Body Snatchers*, de Jack Finney; i a Irlanda, *Five Minutes of Heaven* (Cinc minuts de glòria, 2009), una aproximació molt notable i inquietant al terrorisme unionista d'Irlanda del Nord. De la seva banda, Florian Henckel va dirigir *The Tourist* (2010), una revisió sense gràcia d'una pel·lícula francesa molt entretinguda i recomanable, *Anthony Zimmer* (2005), de Jérôme Salle. *Der Untergang* i el primer llargmetratge de Florian Henckel comparteixen la mateixa finalitat: revisar els moments finals d'un període, el nazisme en el primer cas i la caiguda de la República Democràtica Alemanya en el segon.

L'enfonsament del III Reich, que amb tanta precisió exposa Oliver Hirschbiegel a la seva pel·lícula, va provocar que en poc temps Alemanya fos dividida en dos: d'una banda hi havia la república Federal i, de l'altra, la república Democràtica. La primera prenia el model de les democràcies liberals de tres dels estats que l'havien ocupada en acabar la

guerra (els Estats Units, França i Gran Bretanya); la segona seguia el model soviètic que els russos imposaren en la seva zona ocupada. D'aquesta manera el KGB del règim de la URSS es transformà en la STASI, la policia secreta que vetllava que no se sentís cap veu crítica contra el règim comunista.

Das Leben der Anderen comença el 1984, quan un matrimoni format per un dramaturg, Georg Dreyman (Sebastian Koch), i una actriu, Christa-Maria Sieland (Martina Gedeck), amb molta de reputació en el món teatral de l'Alemanya comunista, són vigilats per un equip de la STASI, encapçalat pel capità Gerd Wiesler (Ulrich Mühe), ja que, malgrat que tenen fama de no ser contraris al règim, Gerd Wiesler sospita que aquesta imatge realment és falsa i el seguiment que dirigirà del matrimoni és implacable i precís. No obstant això, per qüestions d'atzar, l'equip no pot trobar evidències de la desafecció al règim, però sí que descobreix que l'esposa enganya el marit amb el ministre de Cultura, la qual cosa causa que Wiesler vegi Dreyman d'una manera més

humana, més propera. A això s'afegeix que el capità comença a sentir la necessitat de saber què llegeix i escriu el dramaturg, amb la conseqüència que allò que per a ell eren principis inamovibles ara no ho siguin tant.

Així doncs, a mitjan metratge, Wiesler haurà de decidir si seguir les directrius de l'estat que representa o si deixar que Dreyman continuï en llibertat...

La pel·lícula acaba l'any 1993, amb la ciutat de Berlín ja reunificada, Wiesler amb una feina nova i Dreyman convertit en un autor d'èxit. Tots dos, però, pateixen les conseqüències d'un règim totalitari que, com tots, no permetia sortir-se del solc marcat per l'estat ni un mil·límetre. Els treballs com a actors de Sebastian Kock i Martina Gedeck són molt rellevants, però encara els supera la interpretació que hi fa Ulrich Mühe, amb una actuació sense estridències

ni gestos sobrers, però que transmet a l'espectador por quan actua com a caçador, i inseguretats quan el món que creia tan sòlid vacil·la.

Al començament és un ésser gairebé deshumanitzat, no tan sols per la manera sistemàtica de perseguir la parella formada per Dreyman i Sieland, sinó també pel tipus de vida que fa fora de la feina: arriba a ca seva, menja i mira la televisió, no té parella ni fills i de tant en tant rep la visita de meretrius. L'acte carnal és mostrat com un intercanvi comercial i sense gens de sentiments, tret de quan Wiesler, deixant-se anar, li demana a la prostituta que l'abraci, però ella s'hi nega, perquè mitja hora més tard ha de ser a casa d'un altre client.

D'altra banda, s'ha de remarcar que Das Leben der Anderen beu de les pel·lícules de denúncia política que proliferaren els

anys setanta, com eren The Conversation (La conversa, Francis Ford Coppola, 1974) o Three Days of the Condor (Els tres dies del Còndor, Sidney Pollack, 1975). Així doncs, les tonalitats marrons que hi predominen recorden el tipus de fotografia que imperava en aquest tipus determinat de pel·lícules d'aquella època, a més a més, també el tipus d'enquadrament i muntatge són deutors directes d'aquest model d'estil. És a dir, no innova gens quant a estil fotogràfic, però sí que fa servir i recupera d'una manera excel·lent una concepció cinematogràfica de fa gairebé quaranta anys.

En resum: pel·lícula que juga molt bé amb els elements del cinema polític, i que barreja amb molta precisió i solidesa els aspectes de la història dels personatges amb la Història.

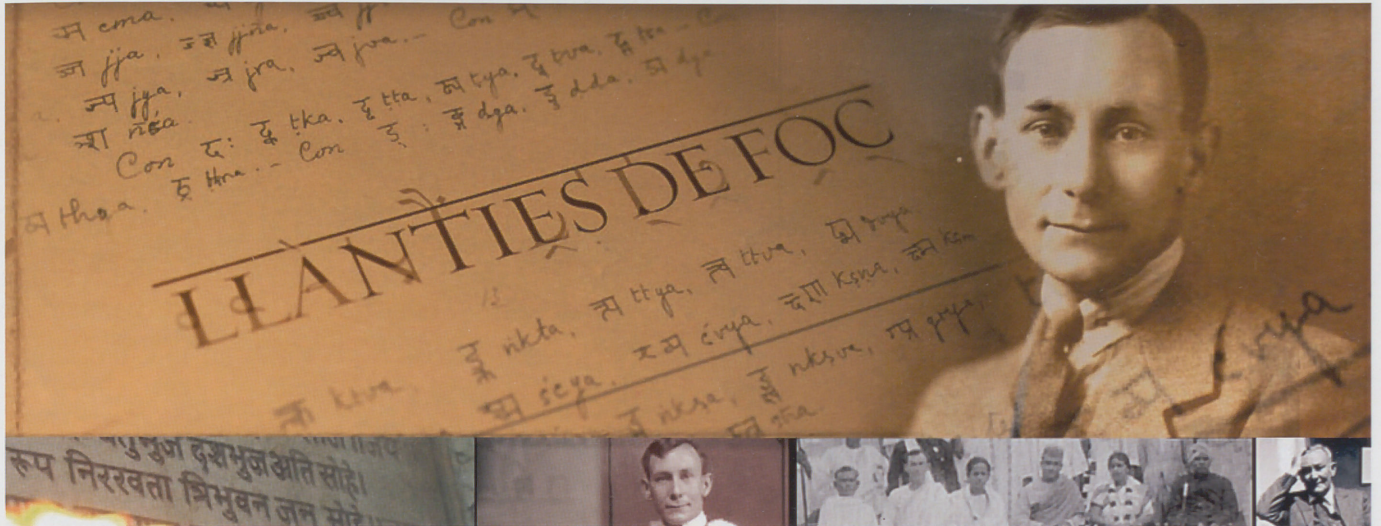
Xocolat Centre
 presenta
 espai
XOCOLAT
 cafè
 c/Font i Monteros 18, Palma
www.xocolat.com

www.facebook.com/xocolatcentre

www.facebook.com/espaiXocolat

LLÀNTIES DE FOC JOAN MASCARÓ I MIQUEL FERRÀ

Francesc Lladó

Amb motiu d'estrenar-se el magnífic documental *Llànties de foc* sobre la vida i l'obra de Joan Mascaró i Fornés (1897-1987), dirigit per Sílvia Ventayol i Nofre Moyà, hem pensat que podria ser interessant recordar el període de la seva vida en el qual es va relacionar amb Miquel Ferrà (1885-1947), poeta, bibliotecari, publicista i animador cultural.

L'any 1933 Joan Mascaró fou nomenat professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. El fet que s'hostatjàs a la Residència d'Estudiants de la Universitat Industrial, que Ferrà dirigia, va possibilitar que es coneguessen i col·laborassen en diverses empreses culturals relacionades, moltes, amb Mallorca.

Entre el 33 i el 36 la relació s'intensificà, car Ferrà també era professor de la universitat de Barcelona. Aquest contacte va produir diversos fruits: En primer lloc la publicació –a la revista *La Nostra Terra*– de la primera traducció sànskrit-català del capítol XI de la *Bhagavad Gita* ('el poema del Senyor') del segle VI. Ferrà –molt relacionat amb la revista– degué suggerir i facilitar a Mascaró aquesta publicació. En segon lloc Ferrà, Mascaró i Josepa Barba dirigiren el viatge –el juny de 1936– d'un grup d'estudiants hindús per Andalusia, Castella, València i Catalunya, organitzat per l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar de Catalunya.

Dia 19 de juliol de 1936 eren tots dos a Mallorca. Ferrà havia arribat a Palma el matí d'aquell dia en el darrer vaixell que vengué de Barcelona. Uns dies després, Francesc de B. Moll va facilitar a l'amic Mascaró la sortida de Mallorca, acompanyat

pel seu pare, i se n'anaren a Alger, on aquest residia, i posteriorment viatjà a Cambridge.

Ferrà i Mascaró ja no es tornaren veure fins deu anys després, quan aquest tornà a Mallorca i es trobaren amb els amics Joan Estelrich, Miquel Forteza, Joan Pons i altres, a Can Ferrà. Aquest dia no pogueren parlar gaire dels deu anys que havien passat a l'exili, exterior el de Mascaró i interior el de Ferrà. Així ho manifesta aquell en una carta dirigida a Ferrà després d'haver tornat a Anglaterra.

Precisament la correspondència entre els dos, que es concentra entre aquest 1946 i el novembre de 1947 –data de la mort de Ferrà–, és el que ens possibilita conèixer millor, tant la relació que havien tingut els anys trenta, com la que seguiren mantenint fins al final de la vida de Ferrà. Aquesta correspondència, a més, ens permet seguir la vida de Mascaró durant aquests dos anys. És per això que hem decidit dedicar la resta de l'article a parlar-ne d'ella per així conèixer millor tant la magnífica relació que tengueren com les vicissituds de la vida de Ferrà i sobretot de la de Mascaró, del qual coneixerem dades biogràfiques poc conegudes.

Aquesta correspondència està formada per set cartes de Mascaró i quatre de Ferrà. Encara hi hauríem d'afegir dues missives escrites per la dona de Ferrà, una quan aquest ja no podia escriure –a causa de la seva malaltia– i l'altra agraint la de condol de Mascaró, que no tenim. La primera carta de Mascaró a Ferrà data de setembre de 1934. És breu i parla d'assumptes editorials, de l'amic comú Francesc de Borja Moll i d'una antologia

Joan Mascaró i Fornés

de Maria Antònia Salvà que preparaven junts. Les dues següents, una de cada un, fan referència a l'encontre que havien tengut el juliol de 1946 a Can Ferrà i daten de setembre i novembre de 1946. En aquesta data acabaven d'operar Ferrà, era el principi de la malaltia que l'havia de dur a la mort un any després.

Mascaró no li contesta, malgrat la malaltia de Ferrà, fins el 7 de juny de 1947. A partir d'aquest moment i fins a la mort del poeta, les cartes són abundoses i suposen un plaer per a Mascaró i un confort per a Ferrà, ja molt desmillorat, però que continua fent feina quasi fins un mes abans de la mort. D'aquest període hi ha cinc cartes de Mascaró —que sol animar Ferrà en la seva malaltia— i tres de Ferrà, que fa vertaders esforços per escriure les cartes, algunes des de dins el llit. En la darrera carta, Ferrà, després de dir-li que té davant seu les seves dues “estimades i bellíssimes lletres”, li tramet aquestes colpidores paraules: “Estic feble, però així mateix conversarem una estona (no tinc febre). La vostra companyia em fa bé.” I l'acaba amb aquestes altres, més colpidores encara si consideram que va ser una de les darreres cartes que va escriure:

“No sabeu, amic Mascaró, com m'arriba al cor tot el que em dieu de la vostra verda i la vostra

vella Anglaterra que estimo per molts anys sense conèixer-la. Les vostres lletres me'n porten un alè de prats, de castanyers, de noguers ombrejant aquests cottages deliciosos, que em refresca i reconforta.

D'altres coses, no en parlem. Els meus pensaments s'acorden tant amb els vostres! Quines veritats elementals i eternes en aquests vells llibres sagrats de l'Índia!

Adéu amic Mascaró. Pregueu un poc per mi i rebeu una forta abraçada.”

Recomanam al lector la lectura completa d'aquesta correspondència perquè només aquesta permet copsar, en la seva totalitat, la riquesa de la relació i el profund pensament dels dos eminents intel·lectuals mallorquins.

En el moment que s'escriuen les cartes, Mascaró i Ferrà són dos homes tocats profundament, no només pel drama de la guerra que ha fet anar a l'exili Mascaró i ha fet callar Ferrà en un exili interior tan dramàtic com el primer, sinó també per la dictadura franquista que està disposada a anorrear la llengua que ells tant estimen. Hem de pensar que les cartes que s'escriuen poden ser obertes per la censura i els assumptes que tracten han de ser interpretats per dos esperits que combreguen en molts aspectes i que, en certes ocasions s'entenen sense paraules. Això es manifesta diverses vegades, quan Ferrà diu: «Els nous temps reclamen un nou estil de sentir l'ideal i d'expressar-lo. (Convé que certs temes no passin pel correu. *Do you understand?*)». I al final d'una carta: «D'altres coses ni cal que us en parli, vós sabeu lo aprop que estam un de l'altre.»

La relació que manifesten les cartes és la de deixeble i mestre. Mascaró lamenta no haver conegut Ferrà als 15 anys per iniciar-se en “les lletres nostres”. Manifesta cap al poeta sentiments de simpatia íntima, admiració i agraïment, i el qualifica com “un dels amics més espirituals de la meua vida.” Quan escriu a Ferrà diu que passa amb ell “hores d'expansió de l'esperit” i que llegir les paraules de Ferrà és, per a ell, “obrir les portes del cor a un món de recordances tan vives” que la memòria supera la realitat.

Ferrà està summament interessat en les cartes de l'amic que són per a ell un regal car: li parlen del món lliure d'Anglaterra i de tota l'activitat intel·lectual i espiritual de Mascaró. Tot això suposa un alè d'aire fresc per a Ferrà que, a més d'estar malalt, suporta malament la situació d'opressió que hi havia a Mallorca després de la guerra. La descripció que li fa Mascaró dels verds prats i boscatges anglesos, li produeix un intens desig d'emigrar-hi. I en manifesta les causes: “El paisatge mallorquí que jo estimava, d'una virginitat

Joan Mascaró i Fornés

puríssima, net de turisme i d'altres coses pitjors, ha esta sollat i profanat! Així i tot, encara hi ha romanins que embaumen i algun racó on somniar.”

Mascaró lamenta el fet de no haver pogut aprendre bé la seva llengua per tal de poder-s'hi expressar literàriament. Diu que mai no podrà perdonar una “enseñanza oficial” que permetia l'ensenyament del francès, l'anglès, el llatí i l'alemany però no la llengua materna. Qualifica aquest fet de monstrosos, tal vegada únic al món modern. Per això, diu que escriu sempre en la seva llengua als Verga, pare i fill –no Esperit Sant, bromeja–, als familiars i fins i tot als amics castellans com Madariaga. A causa d'això i del seu exili, enyora la seva illa d'origen que diu tenir en el lloc més sagrat del seu cor i dels seus pensaments. Manifesta que les belleses de Mallorca representaren, per a ell, les lliçons més íntimes, sàvies, clares i belles de la seva vida.

En aquestes cartes Mascaró fa partícip Ferrà dels seus plans i de les coses que fa o que li comanen. Entre aquestes podem citar una introducció a Keats –que li ha encarregat Francesc de B. Moll–, la traducció a l'anglès –que Mascaró no sap si farà– d'un escrit sobre Confuci de l'ambaixador de la Xina a Londres i un article que ha d'escriure sobre el missatge del *Bhagavad Gita*. Ferrà li contesta que el troba indicadíssim per introduir Keats i per traduir l'article de l'ambaixador pel qual es troba molt interessat.

Les cartes manifesten el daltabaix que han suposat els onze anys d'exili de Mascaró. Principalment li preocupa el fet de no haver pogut cultivar la pròpia llengua i haver-ne de practicar una altra que no és la seva. Ho expressa d'aquesta manera tan gràfica i poètica:

“El meu cor plora quan veig que no he après de tocar les cordes de la nostra arpa sagrada, i moltes de vegades he hagut de callar, quan tenia

moltes coses per dir. Si els darrers deu anys haguessin estat anys normals, qui sap si ho hauria provat. Ara tenc entre les mans un instrument magnífic que Anglaterra m'ha donat, però no és el que [me] donaren els meus pares, el de Mallorca. Aquí he viscut onze anys tan lluny de les nostres coses. El fat ens ha perseguit; però don gràcies a Déu del que he pogut salvar.” .

Els temes tractats en aquestes cartes són molt diversos: el paisatge, tant anglès com mallorquí, el que pensen i senten, la poesia, la vida quotidiana, la llengua mallorquina i l'anglesa, la filosofia oriental, la situació de Mallorca i la internacional després de les dues guerres, els Jocs Florals que es celebren a l'exili, les personalitats amb les quals té contacte Mascaró, els amics comuns, Mallorca, Anglaterra, l'Índia... Molts d'aquests temes són tractats en profunditat, mirarem de resumir-los en el breu espai que tenim.

PAISATGE

L'afiliació tant de Ferrà com de Mascaró a l'estètica de l'Escola Mallorquina i l' enamorament que té Ferrà d'Anglaterra i Mascaró de Mallorca, fan que el paisatge sigui un tema recurrent en les seves cartes. A vegades el descriuen perquè coneixen el plaer que experimentarà l'altre en llegir i reviure les impressions posades damunt el paper. Posem, a tall d'exemple, la descripció que fa Mascaró del paisatge de l'estiu amb les bardisses angleses i les fades del somni d'una nit d'estiu o la que fa Ferrà de la tardor mallorquina amb els aiguats, les tronades, els torrents que davallen plens i els camps verds, amarats i xops. Ferrà li feia aquestes descripcions perquè sabia que Mascaró, des de Cambridge, vivia pendent del paisatge mallorquí.

POESIA

La poesia és un tema recurrent en aquestes cartes, tant la que Mascaró troba en els escrits indis, que tradueix, com la dels poetes mallorquins o catalans, els consagrats Costa i Alcover, i els joves Rosselló-Pòrcel o Carles Riba. Mascaró té una gran consideració pels primers, admira Ferrà per la gran sort que va tenir de conèixer-los i li demana per tenir una llarga conversada amb ell i compartir tot el que hi va aprendre. En aquest sentit, Ferrà l'anima perquè tradueixi *El pi de Formentor* a l'anglès, però Mascaró li contesta que la traducció ja està feta i la hi envia.

L'opinió que Mascaró té dels joves que no pertanyen a l'Escola Mallorquina és molt diferent. De Riba diu a Ferrà que no li ha arribat mai al cor, que la seva literatura sembla un món vist darrere uns vidres, un món artificial de pensament i no de poesia. Ferrà comenta que està d'acord amb ell, però que en les darreres poesies de Riba hi ha una major palpació humana sota el cerebralisme de

Joan Mascaró i Fornés

les imatges. Malgrat això, a ell li agrada l'expressió diàfana, i la seva pedra de toc en poesia ha estat Goethe. L'opinió de Mascaró sobre Rosselló-Pòrcel és semblant a la que té de Riba, diu que posseeix domini de la paraula, intel·ligència i certa força, però que sembla que té "l'ànima deformada i geperuda".

A causa de la repressió sobre la llengua del temps de la postguerra, Mascaró es mostra preocupat per la continuïtat de la poesia a Mallorca. Demana a Ferrà si coneix alguns joves de Mallorca que escriguin en català, perquè creu que molts d'ells podrien despertar a aquest món, si no fos per la intolerància i la ignorància que hi ha a Mallorca i que tant de mal han fet. Per això li proposa un pla per ajudar els joves que estimen les lletres. Proposa que a Palma hi hagi un grup de mestres que ensenyin alguns joves escollits i que els preparin perquè aquests en puguin preparar d'altres i crear una xarxa cultural que llegeixi rondalles, cançons, poemes... Ferrà li parla amb esperança i il·lusió dels joves que segueixen Mn. Costa: Dolç, Villangómez, Erdozaín, Gayà, Moyà...

Un altre dels temes que són objecte de les seves cartes són els Jocs Florals que aquell any es celebraven a Londres. Carles Pi i Sunyer havia demanat a Mascaró de ser-ne mantenidor. Ferrà s'hi mostra interessat, però la seva malaltia li impedeix participar-hi. Mascaró opina que hi ha molta cosa dolenta, a causa que molts d'aquests escrits han estat fets als camps de concentració com Buchenwald i que cal que la força agitada de pensaments i emocions esdevengui harmonia i pau abans de poder expressar-se en forma artística. Mascaró diu que "la pesta de la paraula buida, abstracta i cerebral" ataca el català, que els suburbis maten les ciutats i aquestes maten el camp, la natura i l'art. La vida moderna i tecnificada és plena de vulgaritat i

grolleria, i hi preval la quantitat enfront de la qualitat. Mascaró envia poemes a Ferrà i li'n demana l'opinió al mateix temps que hi dóna la seva; són ben interessants ambdues. Mascaró li diu que no ha trobat cap poema tan bo com l'*In memoriam* a Guillem Forteza fet per Ferrà.

També comenten els poemes, composicions i traduccions que fa cada un i envia a l'altre. Així, Mascaró alaba a Ferrà la suite *Mater Amabilis* feta amb motiu de la mort de sa mare, l'*In memoriam* a Guillem Forteza i un poemeta que féu amb motiu de la mort del seu germà Bartomeu.

Ferrà, per la seva part, li alaba una traducció de Heine i l'anglesa dels *Upanishad*. Qualifica aquesta darrera de fina, tant pel llenguatge com pel sentit de la traducció i diu que la seva opinió coincideix amb la de Tagore, de la qual Mascaró l'ha fet participi enviant-li una carta d'aquell. Així mateix li alaba la bellesa de *In piam memoriam*, uns textos triats per Mascaró amb motiu de la mort de la seva millor amiga Mrs. Millicent Mackenzie. També li parla del pròleg que fa per a l'edició barcelonina de les obres completes de Joan Alcover i de la correspondència d'aquest amb joves catalans, que repassa. Mascaró li contesta que hi està molt interessat.

PENSAMENT

Mascaró es queixa del desequilibri entre els avenços científics i els de l'amor entre els homes. Fa vots perquè la Xina i l'Índia –amb llurs grans cultures de pau– contribueixin a la no-agressió entre els Estats Units i Rússia. En aquest sentit manifesta que només un poder internacional podrà donar la pau. Un poder que només pot sortir de l'amor a la justícia i "del sentiment universal que veu la terra nadiua dins la terra més gran nacional i aquesta

Joan Mascaró i Fornés

dins la terra humana universal que un mateix sol il·lumina i que un sol Déu va crear”. Confia en dies – tal volta llunyans– de més fe i més pau, i els associa amb El Pi de Formentor de Costa: Quan després de deu anys de guerra nacional i internacional un veu “el llim d’aquesta terra” i “la mar del món irada”, quin ideal més sublim el de pensar en “les cançons tranquil·les que pot cantar el nostre cor!”. Ferrà li contesta que considera Costa un gran poeta dins qualsevol literatura i que la “ressonància perpètua” que troben els versos d’aquest en esperits com el de Mascaró, “són penyora de llur excelsitud.”

LA ÍNDIA I MALLORCA

Mascaró està content de la recent independència de l’Índia i que en sigui el primer president Nehru, que va conèixer quan va estar a Ceilan i que li acaba d’escriure. Diu a Ferrà que serà un gran dirigent. S’alegra també que a la constitució hi figuri el respecte a la llengua i a la cultura de tots els pobles de l’Índia. Diu que també coneix Radhakrishnan, un gran pensador que parlà per la radio després de Nehru el dia de la independència. Li comenta que també és molt amic del professor Dasgupta, el qualifica com un dels erudits més formidables del món i el més gran de l’Índia moderna. Conta que estava malalt i la primera visita que féu, quan va sortir de casa, després de dos anys, fou per a Joan Mascaró. I li va dir que havia llegit molt el Gita i li va prometre unes ratlles de presentació al seu assaig sobre aquest llibre, que Mascaró dubtava que es pogués publicar a causa de la manca de paper.

Ferrà, per la seva part, li diu que creu que l’Índia no té en tot Europa un amic de més vàlua que Mascaró i que el que li conta de Dasgupta ell ho troba naturalíssim i li comenta com és estimat. Mascaró també li parla amb passió i enyorança de

Mallorca, li diu que ha somniat que anava a viure a Valldemossa, a Miramar i que ensenyava sànscrit a alguns escriptors i, junts, traduïen obres de l’Índia i fundaven un col·legi de llengües orientals a la memòria de Lluïl, i li demana que parli a Joan Estelrich d’aquest somni.

AMICS

Parlen de la mort de l’amic comú Joaquim Xirau, Mascaró envia un recordatori a Ferrà, el qual l’hi retorna, i Mascaró diu que ara té més valor per a ell perquè ha estat en mans de Ferrà. Aquest demana també a Mascaró l’adreça de Miss Datta, de l’Índia, que devia ser una de les professores que passejaren amb ells per Andalusia i amb la qual Ferrà volia restablir contacte epistolar. Mascaró diu que el temps de la guerra li va escriure i li va donar records per a Ferrà. També parlen d’Alisson Peers, es veu que Ferrà li deu l’import d’un llibre que Mascaró paga de la seva butxaca.

TRADUCCIONS

Les traduccions són la tasca de Mascaró i també ho ha estat de Ferrà, per això són tema recurrent de les cartes. Mascaró opina que “l’ànima de les paraules de la poesia sols pot viure en el seu cos. Una traducció és una mort”. I demana a Ferrà si hi està d’acord. De tota manera, opina que hi ha creacions poètiques que són traduccions i una de les millors que coneix és la d’*El Corb* de Miquel Forteza. Mascaró envia a Ferrà unes pàgines, escrites per ell, sobre el fet de traduir, que va adreçar a un professor de Cambridge i que finalment no li va enviar. Ferrà li comenta que està d’acord amb ell.

Podem concloure que la relació entre aquests dos personatges fou ben interessant, que els dos, de manera diferent, estimaren Mallorca i coincidiren en la idea que només estimant la seva petita illa i la seva cultura podien participar d’una manera autèntica en la universal. Entengueren que només estimant la cultura pròpia i des d’aquesta cultura, podien participar realment en la universal. La breu correspondència entre aquests dos personatges en el moment que la guerra civil i la mundial havien acabat, ens explica tant les relacions d’amistat que ja tenien i enriquiren, com la vivència del món esbucacat i en crisi que visqueren aquells anys. Finalment hi podem trobar allò que pensaven sobre els molt diversos temes que hem tractat anteriorment. En aquells anys de crisi, es feien summament necessàries les llànties de foc de Mascaró i Ferrà per il·luminar un món en decadència que necessitava, com el nostre, recuperar els valors que s’havien perdut en els anys anteriors i que havien menat a dues guerres.

POSICIONAMENT DEL DIARIO DE MALLORCA ENVERS EL PROCÉS DE TRANSICIÓ POLÍTICA. ANÀLISI D'EDITORIALS (1975-1977)

Joan Josep Matas Pastor

En els anys objecte de l'article hi havia a Mallorca quatre capçaleres diàries. Aquestes eren *Diario de Mallorca*, que podem considerar de dreta liberal; *Última Hora*, d'ideologia liberal regionalista; el *Baleares*, diari del *Movimiento*, i, finalment, el *Majorca Daily Buletin*, publicació en anglès que aparegué el desembre de 1962.

A l'article analitzam la capçalera de més difusió a Mallorca, segons dades de l'OJD. Així doncs, des del mes d'abril de 1976 fins al mes de març de 1977, la mitjana diària de difusió total per número fou de 19.858 exemplars. De fet, el diari *Baleares* va baixar de manera espectacular en els anys d'estudi, així passà de ser la capçalera amb més difusió l'any 1975 (23.505 exemplars) a la tercera posició, darrere *Diario de Mallorca* i *Última Hora*. Ara bé, el diari que més pujà amb xifres absolutes fou *Última Hora*, que passà de 13.776 exemplars el 1975 a 18.656 el 1977.

LA PREMSA HAVIA DE DEIXAR DE SER
EL PARLAMENT DE PAPER QUE HAVIA
FUNCIONAT FINS ALESHORES

He analitzat un total de 330 articles editorials, en els quals la política estatal és la temàtica sobre la qual es reflexiona i s'opina de manera majoritària.

El que pretenc és posar damunt la taula qui són els protagonistes de les peces editorials i sobre quins temes es posicionà la capçalera.

Com que quasi la totalitat dels editorials dels denou mesos analitzats fan esment de la situació transitòria de la política, la societat i l'economia de l'Estat espanyol, he optat per dividir l'anàlisi en dues etapes, que es corresponen amb els dos governs de la monarquia abans de les primeres eleccions democràtiques.

En primer lloc, el govern d'Arias Navarro (11 de desembre de 1975 - 3 de juliol de 1976) fou acollit pel rotatiu amb una actitud d'expectació esperançada i exigint que lideràs una reforma democràtica

pacífica. Ben aviat es frustraren les esperances per l'enclotxa que hi havia entre el que el diari anomenava l'Espanya real i l'Espanya oficial. La premsa diària, en general, i el *Diario de Mallorca*, en particular, anaven per davant dels esdeveniments.

Així doncs, en el darrer editorial de l'any 1975 reclamava la necessitat de fer passes fermes per a l'assoliment d'un parlament democràtic, escollit per sufragi universal i, per tant, representant de la sobirania popular. La premsa havia de deixar de ser el parlament de paper que havia funcionat fins aleshores. Aquesta necessitat de canvi, a partir del mes d'abril de 1976 es convertí en exigència.

Davant els conflictes laborals que enfosquiren i tensaren l'ambient en el primer trimestre de 1976,

Diario de Mallorca féu una constant i enèrgica crida al seny i a la moderació. Es demanà moderació a l'oposició per passar d'un règim de tolerància a un altre de legalitat. I al govern se li demanà valentia i audàcia per a emprendre les reformes necessàries, per a assolir un règim democràtic que ens equiparàs a la resta de democràcies parlamentàries europees. De fet, des de les editorials es posaren com a mirall per al futur d'Espanya la monarquia democràtica anglesa i les eleccions legislatives a Portugal (abril, 1976), que atorgaren el triomf als socialistes de Mario Soares.

A l'àmbit de la política local, cal destacar la reunió de l'oposició democràtica al monestir de Cura el 31 de gener de 1976, a la qual assistiren més de noranta representants dels grups polítics de les Illes, València i Catalunya. Aquesta reunió fou emprada pel rotatiu per demanar al govern la necessitat d'articular la llibertat de reunió i de manifestació com a primera passa per a la democratització del país.

CAL DESTACAR LA REUNIÓ DE
L'OPOSICIÓ DEMOCRÀTICA AL
MONESTIR DE CURA EL 31 DE
GENER DE 1976

Després del discurs del rei davant el Congrés dels Estats Units (1 de juny de 1976), el compromís democràtic i l'acceleració de les reformes sembla evident. Ara bé, el *Diario de Mallorca* exigeix que les paraules es transformin en fets. S'aprovaren els partits polítics, però les Corts frenaren la reforma del codi penal. El diari aplaudeix la primera acció, però criticà molt durament la segona. Finalment, la dimissió d'Arias fou benvinguda pel rotatiu perquè a priori permetia desbloquejar l'anquilosament de la reforma democràtica qualificada com a urgent i necessària.

El nomenament de Suárez i del seu nou govern fou rebut amb escepticisme i desil·lusió per part del *Diario de Mallorca*. Al cap d'un mes, l'escepticisme es transformà en un cert optimisme expectant quan el govern aprovà una àmplia amnistia i es començava a fer realitat el programa de reconciliació nacional que havia promès. L'agenda política del darrer trimestre de l'any 1976 estigué marcada per la Llei per a la Reforma Política, que ens permeté desmuntar la bastida política del règim franquista i construir-ne una de democràtica sense cap buit de poder. *Diario de Mallorca* destacà l'atmosfera de reconciliació creada des de les institucions de poder i la moderació de l'oposició.

La victòria del sí (94,8% dels vots) fou saludat des del diari com un èxit del sentit comú. La reforma havia triomfat sobre el continuisme immobiliària i sobre l'abstencionisme proposat per sectors d'una oposició agafada a contrapeu. Ara la pilota era a la teulada de l'oposició.

Des de gener a juny de 1977, els partits polítics es convertiren en el centre d'atenció de la premsa. La seva legalització, sobretot la del PCE, i la supressió de la finestreta foren els temes estrella d'aquells mesos.

Llibres de tots els països catalans

Llibres infantils i joguines

Llibres de text

Música, pel·lícules i jocs d'ordinador en català

Servei de llibres estrangers

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. i Fax: 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)
quart_creixent@quartcreixent.cat
www.quartcreixent.cat

DALIRANT

Jaume Galmés

Salvador Dalí

(París. Març 2013. Després de la de 1979, segona gran retrospectiva que el Centre Pompidou consagra a Salvador Dalí. Hi deambulam tota una tarda atardant-nos, de tant en tant, davant algunes de les nombroses obres exposades).

Un Chien Andalou

Dibuixos-esbossos de garotes, ases, formigues (alguns dels leitmotifs del film que féu amb Buñuel) exposats prop de la pantalla on es projecta *Un chien andalou*. Altres obsessions repetitives –cavall, ous, insectes, cossos acèfals i translúcids, rellotges fosos, claus,

arpes (invisibles o cranials), capfoguers, telèfons (l'auricular, gegant, de vegades sostingut damunt un capfoguer), mongetes, barres de pa, ous fregits –com altres taques escampades damunt les seves teles.

La Tentation de Saint Antoine: Deliri-visió animal, sexual i sagradament arquitectònica.

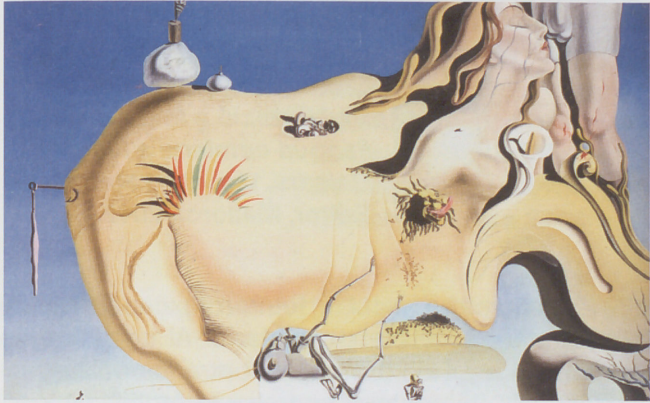
Table solaire pintada com els Mestres del Renaixement. Taula amb tres tassons amb una cullereta a dedins orientats als punts cardinals Nord, Est i Oest. Camell muntat per un home amb cap de maniquí, just damunt el cap del camell, un bust damunt una columna, una marina de Cadaqués, un fons que ens absorbeix com si haguéssim de desaparèixer dins la seva enlluernadora claror transfigurativa, un nin a contrallum, un coll d'àmfora, un paquet de Camel.

L'automòbil fòssil del Cap de Creus: el mateix Rolls Royce que trobam en altres teles i al pati del *Teatre-Museu de Figueres*.

Metamorfosi de Narcís. Dins un paisatge que s'assembla al Torrent de Pareis: ou-cap de maniquí cruiat amb flor que hi neix, roquissar antropomorf en primer pla, monstre dalt la carena al fons, Font de l'Eterna Joventut, estàtua mig viva mig girant-se a la dreta.

Paysage avec une jeune fille sautant à la corde. Obra de grans dimensions: desert, espai, pau malgrat les figuretes inquietants de la dreta.

Al marge inferior esquerre de *La Mémoire de la femme-enfant*, pintat el mateix 1929, molt més petit i coronat: *Le grand masturbateur* (forma, com d'altres, inspirada per les roques del cap de Creus).

Le grand masturbateur

*L'angélu*s de Millet, quina obsessió! Fins obtingué del Louvre una autorització per investigar el fonament de la seva intuïció, és a dir: que el que aparentment es tracta de dos pagesos recollint-se serenament mentre sona l'àngelus del vespre és en realitat un drama: devora el carretó, el seu nin jue enterrat, drama que, amb el seu mètode *paranoïaque-critique* (que permet a l'artista de no enfollir del tot alhora que facilita a l'espectador l'accés a la seva follia), transforma en tota una sèrie d'obres: en una tela, suara el pagès en lloc de cap té una calavera, o bé en un políptic on les vases, reflectint un cel serè, prenen la forma dels dos protagonistes, o bé la pagesa, en una sola tela gran, es multiplica, pintada amb el puntillisme de Seurat, "le plus grand peintre de France", en diversos colors, ara de bell nou tots dos copulant –"drame érotique"– a la manera dels pregadéus en un eros i tànatos sense ambigüitat (amb aquest mateix mètode, quasi-pornograficà el mètode lingüístic *Le français par l'image*, d'Auguste Boyer, destinat als nins), o encara –per parlar només de les mostres exposades– el quadre *Spectre de l'Angélu*s: figura surrealista (potser originada en una

altra penya) amb la parella de pagesos pels núvols. Aquesta imatge doble es fon dins la mar de *Le Vrai Tableau de L'île des morts* d'Arnold Böcklin a *l'heure de L'Angélu*s: caps de maniquí i paisatges metafísics amb ombres allargades (Chirico-Dalí: qui copia qui?). Literàriament, l'obsessió trobarà la seva cristal·lització en l'assaig *Le mythe tragique de l'Angélu*s de Millet. Entre altres imatges dobles, destaquen la Madonna nuclear i l'àngel atòmic de Rafael (Mestre ja admirat a l'adolescència, quan s'autoretratà amb el coll del gran florentí), obres associades a les seves preocupacions per la ciència del seu temps, o tota la sèrie de *Las Meninas* (seguint, aquí, les passes de Picasso).

Twist dins el taller de Velázquez (1962), enllumenat lateral alternatiu que mostra *Felipe IV cazador i una menina*. O encara el nan assegut per terra amb ous fregits davant la finestra on agonitza el seu retratista. Vinyetes eròtiques en un sol full amb Gala i Paul Éluard, el seu marit anterior a Dalí, com a protagonistes.

Amb Man Ray, fent el Retrat de Joella Lloyd, bust de dona (guix amb pintures), es deleix, com es Delí dalirant Gaudí el qual rep l'homenatge dalinià sota la forma d'una *action painting* dins una campana de plàstic damunt les parets de la qual erigeix una Sagrada Família davant els aplaudiments d'un grup escollit de *hippies*. L'endemà: dos coloms es bequetegen damunt un dels taulers d'escacs de la meva placeta parisenca. Per contrast, em ve al cap un vers tal volta de Góngora, tan bonic com inexacte, on, parlant d'aquestes aus, diu (si fa no fa) que

no para el amor acordó Dios su pico.

El mascle, al cap d'uns minuts d'aquest joc preliminar, es posa damunt la seva companya. No passen ni dos segons que un tercer colom s'afegeix al *ménage*. I ni un, a partir d'aquí, perquè aquests tres reencarnats alcin el vol cap a un llit de Figueres.

bri Restaurant

Cuina sana i mediterrània • menú vegetarià
i per a celíacs • neutre en emissions • saló privat

Reina Maria Cristina, 9 · Palma · www.brirestaurant.com

BARTOMEU MARTÍNEZ OLIVER – FRANCESC MOLINA BERGAS
Liber operum cathedralis. Els llibres de fàbrica de la Seu de Mallorca (1600-1602).
 Leonard Muntaner
 Editor, Mallorca 2012

Una obra escrita a quatre mans que, el 2011, obtingué el Cinquè Premi d'Estudis Històrics Estanislao de K. Aguiló, convocat per la Societat Arqueològica Lul·liana.

El contingut se centra en el període final de la construcció de la Catedral de Mallorca, concretament amb la façana principal, durant el pontificat del bisbe Vic i Manrique. Consta de cinc capítols i unes conclusions, amb una aportació singular de fonts arxivístiques.

L'obra en el seu conjunt és interessant perquè ens aproxima a l'espiritualitat contrareformista que serví de marc de la consagració de la Seu, al començament del XVII, quaranta anys després de la finalització del Concili de Trento. Repassa la historiografia capitular i el model arquitectònic de la Seu com a paradigma de l'espiritualitat contrareformista. La gestió i la inversió de les rendes de la Catedral en l'obra ens permet conèixer el funcionament administratiu i la gestió de l'activitat artística. El llibre ofereix una mirada a les interioritats de la Catedral a partir dels llibres de fàbrica. Es tracta d'una obra que permetrà conèixer amb més detall vessants del funcionament de la Seu, i obrirà debats nous i enriquirà els existents sobre aquelles temàtiques referides a la vida litúrgica de la Catedral i la seva expressió artística. P. F.

TOMEU MARTÍ I FLORIT
La Revolta dels Enllaçats. Crònica de la major mobilització a favor de la llengua catalana a les Illes Balears.
 Leonard Muntaner
 Editor, Mallorca 2012

El 2012 Mallorca ha viscut un temps d'excepcionalitat política i de desvetllament ciutadà. Al costat d'un inventari conegut de protestes contra les polítiques institucionals, hi destaca sobretot la mobilització a favor de la llengua catalana. Tomeu Martí, coordinador de l'Obra Cultural Balear, reuneix en aquest llibre un recull de cròniques i articles sobre aquest fenomen reivindicatiu que apareix en el mapa insular com una primavera cultural. Concretament presenta els eixos del que han estat les grans mobilitzacions al carrer; i la cronologia dels fets, des del desembre de 2011 fins l'agost de 2012.

Una descripció que conclou amb un recull d'opinions aparegudes en diferents mitjans de comunicació, on es dona visibilitat a un inventari considerable de col·laboracions compromeses amb la causa de la llengua catalana. La tensió entre la ciutadania i les administracions públiques augmenta de forma sistemàtica i creix perillosament a mesura que avança la legislatura actual. La queixa contra la repressió lingüística i contra tot allò relacionat amb la llengua del país s'ha convertit en un fil mobilitzador i sensibilitzador que té altaveus diversos, a partir d'una unanimitat generalitzada. L'autor del llibre, com un notari, es dedica a donar fe d'aquest fenomen singular i únic en la història recent de les Illes Balears. P. F.

VOLS SER BLAUET?

A L'ESCOLANIA DE LLUC COMBINARÀS ELS ESTUDIS ESCOLARS AMB ELS MUSICALS.

SI VOLS FORMAR PART D'UNA DE LES ESCOLANIES MÉS ANTIGUES D'EUROPA, ESTUDIAR EN UN CENTRE DE QUALITAT, TOCAR UN INSTRUMENT, DIVERTIR-TE, VIURE I CONVIURE EN UN ENTORN ÚNIC QUE ÉS PATRIMONI DE LA HUMANITAT...

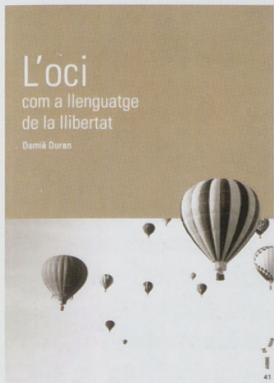
T'ESPERAM A L'ESCOLANIA DE LLUC

Informació i inscripcions per al curs 2013-2014:
escolanialluc@escolanialluc.net

971 87 15 25
670 720 000

Fes-te amic nostre

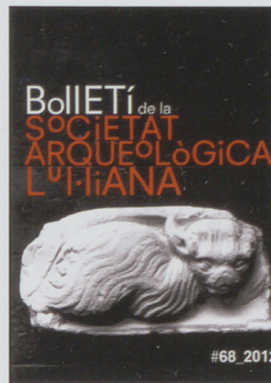

DAMIÀ DURAN
L'oci com a llenguatge de la llibertat.
 Edicions, **DAMIÀ DURAN, L'oci com a llenguatge de la llibertat,**
 Edicions Documenta
 Balear, Mallorca 2012

Damià Duran (Porreres 1931) és un savi que s'ha de catalogar en una categoria especial. Ha dedicat la seva recerca al camp de l'antropologia des de l'òptica del món rural, des de la perspectiva del món pagès. Treballa amb rigor els estudis de camp i els seus llibres són una demostració de la seva gran capacitat de síntesi i d'uns coneixements amplis que li permeten analitzar la realitat a partir de lectures procedents de camps diversos del saber.

En aquest llibre, resultat del treball de dècades, ens regala un arsenal immens d'informació i d'anàlisi. Penetra en la intimitat de la societat insular i la radiografia des del vessant de l'oci i les seves derivades. L'autor, en aquesta obra voluminosa, té la voluntat de seguir el fil conductor de l'evolució personal de l'entreteniment humà i analitzar els components antropològics de l'activitat lúdica.

El llibre està format per dos blocs, un primer amb voluntat teòrica, dedicada a l'home que juga i una segona on descriu les conductes del lleure, tant des del vessant constructiu i virtuós, com també des de l'angle del vici. Tot plegat s'interessa per la perspectiva històrica de l'oci i demostra uns coneixements extraordinaris sobre les aportacions dels grans pensadors del país. P. F.

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA 68

La Societat Arqueològica Lul·liana, malgrat totes les dificultats, no només continua editant anualment un número del *Bolletí*, sinó que ha incorporat una línia editorial moderna i la revista ha obtingut un major reconeixement acadèmic, gràcies a l'avaluació dels articles que s'hi publiquen i a la presència en diverses bases de dades i repertoris bibliogràfics.

Té, a més, presència a Internet. Aquest número compta amb tretze articles, els autors dels quals són Guy de Mulder i Mark Van Strydonck, Maria Barcelona, Jaume Sastre Moll, Eduardo Carrero i Antoni Pons, Miquel Gabriel Garí, Tina Sabater, Eduardo Pascual, Miquel Pou, Albert Cassanyes, Marià Carbonell, Alexandre Font i Mª Rosa Llabrés, Elvira González, i Pere Salas. P. F.

UNA MANERA DIFERENT D'APRENDRE ANGLÈS!!

Dijous, 23 de maig
 19:00 Presentació al saló d'actes del Col·legi Sant Francesc (Palma)
Dissabte, 1 de juny
 12:30 Jornada de portes obertes de l'Escolania. Pati Escolania

HOW MUCH DOES IT COST?

10% de descompte:
 inscripcions abans del 2 de juny **299€**

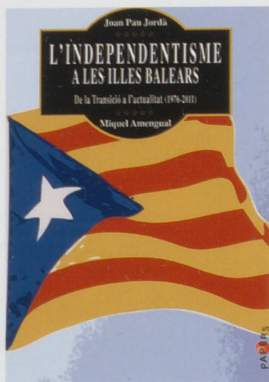
Informació i inscripcions:
www.lluc.net
englishcamplluc@lluc.net
 Tel. 971 87 15 25 – 699 945 633

When is the English Camp Lluc?

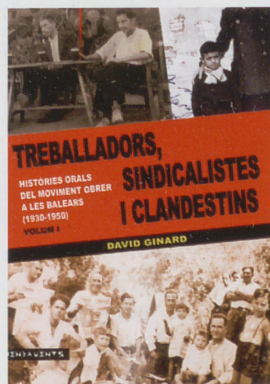
- 1a. setmana: 30 de juny al 5 de juliol
 - 2a. setmana: 7 de juliol al 12 de juliol
 - 3a. setmana: 14 de juliol al 19 de juliol
 - 4a. setmana: 21 de juliol al 26 de juliol
 - 5a. setmana: 28 de juliol al 2 d'agost
- Allotjament en règim de pensió completa

Fes-te amic nostre

JOAN PAU JORDÀ I MIQUEL AMENGUAL
L'independentisme a les Illes Balears. De la Transició a l'actualitat (1976-2011).
Documenta Balear,
Palma, 2012

DAVID GINARD
Treballadors, sindicalistes i clandestins. Històries orals del moviment obrer a les Balears (1930-1950).
Volum I, Documenta Balear, Palma, 2012

En els darrers temps sembla que ha sorgit un cert interès per l'estudi històric de les minories i, més concretament, dels moviments socials minoritaris. I això és el que estudien Joan Pau Jordà i Miquel Amengual al seu llibre: una minoria. Però no per minoria ha de quedar arraconada al marge de la història, sinó que n'és imprescindible la recuperació perquè tant les persones com les organitzacions que hi participaren foren protagonistes del seu temps i el seu espai.

D'aquesta manera, aquests historiadors, en les 115 pàgines que té el llibre, estudien l'evolució, la implantació i els fets més rellevants de l'independentisme des dels anys setanta, quan s'implantà aquest corrent polític, fins gairebé a dia d'avui, moment en el qual sembla que té les majors quotes de militància de la història.

Els autors fan un repàs històric que comença, com no pot ser d'una altra manera, amb una sèrie de capítols explicatius del que entenen per països catalans, per independentisme i pensaments afins com el nacionalisme o el regionalisme. Un capítol que cal mencionar és el dedicat als referents musicals i grups nacionalistes de les illes que, d'alguna manera, han donat suport a l'independentisme.

Però el bessó de l'estudi és el que fa referència a les organitzacions independentistes en concret. Més enllà de l'eix cronològic i les convergències i divergències entre organitzacions, els historiadors han optat per dedicar els diversos capítols a cada organització específica: el PSAN, ERC, Alternativa per Mallorca, Maulets, el Lobby per la Independència, Terra Lliure, etc.

Sense dubte estem davant un treball que fa justícia històrica amb els moviments independentistes i que serà del gust dels seus militants antics i contemporanis. Però, més enllà, el treball aporta algunes claus per entendre els punts en comú dels moviments socials rupturistes amb l'ordre establert.

La història oral és probablement la història a la qual menys importància s'ha donat. Però, davant un llibre com aquest, és inevitable valorar la importància de les fonts orals que, al marge de mostrar-nos com s'organitzaven els treballadors en els seus distints sindicats i organitzacions –des del PCE als grups d'afinitat de la FAI– en els anys de la II República i la Dictadura, ens mostren la vida quotidiana, les activitats dels militants d'esquerres, les seves ànsies i les seves vivències, i els records que guarden d'aquells temps. En fi, estem davant un llibre que no té res sobrer. Ja n'esperam el segon volum.

EDUCACIÓ I HISTÒRIA
Revista d'Història de l'Educació 20,
juliol-desembre 2012

El número 20 de la revista que edita la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana –filial de l'Institut d'Estudis Catalans– està dedicat al "Models europeus d'acollida a les infàncies durant el segle XX". El monogràfic compta amb articles de Jordi Planella, Segundo Moyano, Joseph Coquoz, Àngela Cenarro i Núria Simó. A més, publica dos estudis, el primer de Maria Jesús Llenares sobre "El joc i els joguets: importància educativa en l'obra pedagògica de Maria Carbonell", i el del mallorquí Llorenç Gelabert Gual dedicat a l'ensenyament musical no formal a Mallorca, centrat en les figures dels mestres Joan Company i Baltasar Bibiloni, durant el període 1977 a 1995. P. F.

Foto-lleç
gestió de color
LONES
publicitat

offset

disseny gràfic
retolació
GRAN FORMAT

IMPRESSIÓ

web2print

DIGITAL

edicions

qualitat

taller gràfic

Som impressors!

Seguiu-nos i obteniu grans avantatges

 tallergrafic

 @tallergrafic

arabalears.cat

Subscriu-t'hi!

Tenim la millor oferta de suplementos dels àmbits de l'educació, l'emprenedoria, la cultura...

Play

AraCiència

AraTú

AraEmprenem

AraCriatures

AraLlegim
